

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNETTEN
DİN ÖĞRENMEYE KARŞI TUTUMLARI**

Fatih YAZAR

**Yüksek Lisans Tezi
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Prof. Dr. Eyup ŞİMŞEK
2019
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ESTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

Fatih YAZAR

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNETTEN DİN
ÖĞRENMEYE KARŞI TUTUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Eyup ŞİMŞEK**

ERZURUM – 2019

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

20/12/2019

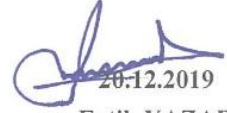
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "**Ortaokul Öğrencilerinin İnternette Din Öğrenmeye Karşı Tutumları**" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim * .

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

20.12.2019

Fatih YAZAR

* LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE

.....

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Eyüp ŞİMŞEK danışmanlığında, Fatih YAZAR tarafından hazırlanan bu çalışma 22 / 11 / 2019 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından. Din Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Eyüp ŞİMŞEK

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. İsmail ARICI

İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÇAKMAK

İmza:

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	V
ŞEKİLLER DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
GİRİŞ	1
I. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
II. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
III. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
IV. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
V. LİTERATÜR TARAMASI	4
VI. TEMEL KAVRAMLAR	6

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. İNTERNET	8
1.1.1. İnternetin Tanımı	8
1.1.2. İnternetin Tarihçesi.....	8
1.1.3. İnternetin Kullanım Amaçları	9
1.1.4. Öğrencilerin İnterneti Kullanım Süreleri	11
1.1.5. Öğrencilerin İnterneti Kullanım Amaçları	12
1.1.6. İnternetin Faydaları ve Zararları.....	14
1.1.7. Güvenli İnternet Kullanımı	16
1.1.8. İnternet Okuryazarlığı	18
1.2. DİN EĞİTİMİ VE İNTERNET	20
1.2.1. Din Eğitim Şekilleri.....	21
1.2.1.1. Yüz Yüze Din Eğitimi (Şifahi- Sözel).....	21
1.2.1.2. Yazılı Din Eğitimi.....	22
1.2.1.3. İşitsel Din Eğitimi (Sesli)	23
1.2.1.4. Görsel Din Eğitimi.....	23
1.2.1.5. Sanal (İnternet) Din Eğitimi	24

1.3. DİN EĞİTİMİ VE İNTERNET SİTELERİ	26
1.3.1. Diyanet İşleri Başkanlığı.....	28
1.3.1.1. Müftülükler.....	29
1.3.2. Eğitim Bilişim Ağı (EBA).....	29

İKİNCİ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. YÖNTEM	32
2.2. ARAŞTIRMANIN DESENİ	32
2.3. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	32
2.4. VERİ TOPLAMA ARACI	33
2.4.1. Katılımcı Bilgi Formu.....	34
2.4.2. İnternette Din Öğrenme Tutum Ölçeği.....	34
2.5. VERİLERİN TOPLANMASI	35
2.6. VERİLERİN ANALİZİ	35
2.7. NORMALİK ANALİZLERİ	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	36
3.2. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN İNTERNET KULLANIM ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	43
3.3. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN İNTERNETE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULARI	54
SONUÇ VE ÖNERİLER	57
KAYNAKÇA	60
EKLER	65
EK 1. Anket.....	65
EK 2. İzin Belgeleri.....	69
ÖZGEÇMİŞ	72

ÖZET

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNETTEN DİN ÖĞRENMEYE KARŞI
TUTUMLARI**

Fatih YAZAR

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Eyup ŞİMŞEK

2019, 72 Sayfa

**Jüri: Prof. Dr. Eyup ŞİMŞEK
Doç. Dr. İsmail ARICI
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÇAKMAK**

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin internetten din öğrenmeye yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Artvin il merkezinde bulunan ilköğretim ikinci kademe (5.,6.,7.,8. sınıf) öğrencileridir. Bu evren içerisinde basit tesadüfi örneklem yoluyla belirlenen dört okuldan toplamda 435 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “İnternette Din Öğrenme Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğrencilerin internetten din öğrenme tutumları ile internetin gelecekte eğitimin bir parçası haline geleceğini düşünmeleri, internetten din öğrenmenin doğru olduğunu düşünmeleri ve internetten dini bilgileri nasıl öğreneceklerini bilmeleri arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Araştırmada internetin faydaları arasında en çok ödevlerimi yapmama yardımcı oluyor seçeneği işaretlenmişken, internetin zararları arasında en çok internetin bağımlı hale getirdiği ve aile içi iletişimi zayıflattığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin interneti daha çok zaman geçirmek ve eğlenmek için kullanmaktadırlar. Öğrencilerden çoğunluğunun interneti günlük 2-3 saatten az kullanmakta olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, İnternet, İnternet Kullanım Amaçları, İnternet Okuryazarlığı, İnternette Din Öğrenme.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

**SECONDARY SCHOOL STUDENTS
ATTITUDES AGAINST LEARNING FROM THE INTERNET**

Fatih YAZAR

Advisor: Prof. Dr. Eyup ŞİMŞEK

2019, Page: 72

**Jury: Prof. Dr. Eyup ŞİMŞEK
Assoc Prof. İsmail ARICI
Assist. Prof. Dr. Ahmet ÇAKMAK**

The aim of this study is to investigate the attitudes of secondary school students towards learning religion from the internet according to various variables. The screening method, one of the quantitative research methods, was used in the research. The population of the research is the second grade (5th, 6th, 7th, 8th grade) students in the city center of Artvin in the 2015-2016 academic year. A total of 435 students from four schools selected through simple random sampling were the sample of the study.

A significant difference was found between the students' attitudes towards learning religion from the Internet and thinking that the internet would become a part of the education in the future, thinking that learning religion from the internet was right and knowing how to learn religious information from the internet.

Among the benefits of the internet, the option of helping me do my homework was selected the most, while it was concluded that the Internet made the most dependency of the internet and weakened the family communication. Students use the Internet to spend more time and have fun. It was concluded that the majority of students use the internet for less than 2-3 hours per day.

Keywords: Religious Education, Internet, Internet Usage Purposes, Internet Literacy, Religion Learning from the Internet.

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

BİAK	: Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu
BT	: Bilişim Teknolojileri
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
Çev	: Çeviren
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
DKAB	: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
EBA	: Eğitimde FATİH Projesinin içerik ayağını oluşturan Eğitim Bilişim Ağı (www.eba.gov.tr), Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur.
Ed	: Editör
ET	: FATİH Projesi Kapsamında okullara dağıtımı yapılan Etkileşimli Tahtadır.
FATİH Projesi	: Eğitimde Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketidir.
HTML	: HyperText Markup Language
SSPS	: Statistical Package for Social Sciences
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumudur.
Vd	: Ve Diğerleri
www	: world wide web

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Fatih Projesi30

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Dağılımları.....	32
Tablo 2.2. Ölçeğin Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları	33
Tablo 2.3. Madde Faktör Yük Değerleri	34
Tablo 2.4. Ölçeğin Normal Dağılıp Dağılmadığı Basıklık, Çarpıklık Değerleri ile Mean, Medyan ve Mode Değerleri	35
Tablo 3.1. Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri	36
Tablo 3.2. Öğrencilerin Cinsiyetleri.....	37
Tablo 3.3. Ailenin Gelir Durumu	37
Tablo 3.4. Annenin Eğitim Durumu.....	38
Tablo 3.5. Babanın Eğitim Durumu	38
Tablo 3.6. Öğrencinin Annesinin Mesleği	39
Tablo 3.7. Babasının Mesleği.....	39
Tablo 3.8. Algılanan Anne Tutumu.....	40
Tablo 3.9. Algılanan Baba Tutumu	40
Tablo 3.10. Katılımcıların Dindarlık Durumları	41
Tablo 3.11. Katılımcılara Göre Ailesinin Dindarlık Durumu	41
Tablo 3.12. Öğrencinin Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Ders Başarısı.....	42
Tablo 3.13. Öğrencilerin Dini Bilgileri Öğrenmeye İhtiyaç Duyma Sıklıkları.....	42
Tablo 3.14. Katılımcıların İnterneti Günlük Kullanma Süreleri	43
Tablo 3.15. Katılımcıların Eline Geçen Haftalık Harçlık.....	44
Tablo 3.16. Katılımcıların İnternet Kafede Harcadıkları Haftalık TL.....	44
Tablo 3.17. Katılımcıların İnternete Genellikle Nereden Ulaştıkları.....	45
Tablo 3.18. Katılımcıların İnterneti En Çok Hangi Amaçla Kullandıkları	46
Tablo 3.19. Katılımcıların İnternette En Çok İzledikleri Videolar	48
Tablo 3.20. İnternetin Faydalı Yönleri.....	48
Tablo 3.21. İnternetin Zararlı Yönleri	49
Tablo 3.22. Katılımcıların İnternette Karşılaştıkları Olumsuz Durumlara Verdikleri Tepkiler	51
Tablo 3.23. Katılımcıların İnternette Dini Bilgi Edinme Konusunda Bilgi Sahibi Olma Durumları	52

Tablo 3.24. Öğrencilerin İnternette Dini Bilgi Edinmenin Doğru Olup Olmadığına Dair Görüşleri.....	52
Tablo 3.25. Öğrencilerin Gelecekte İnternette Din Öğrenmenin Eğitimin Parçası Olacağına İnançları.....	53
Tablo 3.26. İnternette Din Öğrenmeye Karşı Tutumların İnternette Din Öğrenmenin Gelecekte Eğitimin Bir Parçası Olacağına Dair İnanca Göre Farklılaşması	54
Tablo 3.27. İnternette Din Öğrenmeye Karşı Tutumların İnternette Din Öğrenmenin Doğru Olduğuna Dair İnanca Göre Farklılaşması.....	55
Tablo 3.28. İnternette Din Öğrenmeye Karşı Tutumların Katılımcıların İnternette Dini Nasıl Öğreneceklerini Bilmelerine Göre Farklılaşması	56

ÖN SÖZ

İnsanoğlu tarih boyunca inandığı dini bilgileri daha da iyi öğrenmek, aklına takılan sorulara çözüm bulmak, bildiklerini diğer insanlara aktarabilmek için çeşitli yöntem ve teknikleri, araç ve gereçleri kullanmışlardır. Tarih boyunca imkanları ve teknolojiyi kullanarak dini öğretileri öğrenme ve diğer insanlara öğretme için birçok çalışma ve uygulama yapılmıştır. Günümüzde ise artık insanların hayatlarının vazgeçilmezi haline gelen, birçok bilgiyi ve çeşitli imkanları içinde barındıran internet vardır. İnternet, savunma amacıyla kurulmuş olmasına rağmen gelişen teknoloji ile birlikte farklı bir boyut kazanarak çeşitli amaçlar için kullanılmaya başlamaktadır.

Teknolojideki gelişmeler ile birlikte çeşitli amaçlar için kullanılmaya başlanan internet, birçok fayda sağladığı gibi, bilinçsiz ve kontrolsüz kullanıldığında birçok olumsuz duruma da sebebiyet verebilmektedir. Biz bu çalışmamızda internetin faydalı bir yönü olarak gördüğümüz internette din öğrenme üzerine yoğunlaştık. Ortaokul öğrencilerinin internette din öğrenmeye yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Çalışmanın giriş kısmında; araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, temel kavramları ve benzer çalışmalardan bahsedilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde; internetin tanımı ve tarihçesi verilerek, internetin kullanım amaçları belirlenmiştir. İnternetin faydaları ve zararları belirlenerek güvenli internet kullanımı ve internet okuryazarlığından bahsedilmiştir. Devamında Din Eğitimi ve İnternet başlığı altında din eğitimi şekilleri tasnif edilerek, din eğitimi ve internet sitelerine yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde; araştırmanın yöntemi, modeli, evren- örnekleme, verilerin toplanması, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde; elde edilen demografik özelliklere, öğrencilerin internet ile ilgili bilgilerine ve öğrencilerin internete yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre incelenmesine yer verilmiştir. Sonuç bölümünde ise; çalışmamızın ana konusu olan ortaokul öğrencilerinin internette din öğrenmeye yönelik tutumları çeşitli değişkenlere göre incelenerek düşünce ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmamda desteklerini esirgemeyen, rehberlik eden ve motivasyonumu artıran danışman hocam Prof. Dr. Eyüp ŞİMŞEK'e, anket aşamasında yardımcı olan ve

olumlu yönlendirmeleri ile destek sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÇAKMAK'a ve değerli katkıları ve yönlendirmeleri ile araştırmaya önemli katkılar sunan Doç Dr. İsmail ARICI'ya şükranlarımı sunarım.

Hazırladığım anket çalışmasına katılarak çalışmama katkı sunan bütün öğrencilere, kolaylık sağlayan okul idarecilerine teşekkür eder, yapılan çalışmanın bilime katkı sunmasını yüce Yaradan'dan niyaz ederim.

Erzurum-2019

Fatih YAZAR

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Din, insanlık tarihi kadar eskidir. Tarih boyunca dinsiz bireylere rastlansa da dinsiz toplumlara rastlamak mümkün değildir. Peygamberler aracılığıyla insanlara tebliğ edilen din, insanların, giyimlerini, yemelerini, konuşmalarını, karşılıklı ilişkilerini kısacası insanların hayatlarını etkilemektedir. Belirli bir dine mensup olan kişiler ise mensup oldukları dinin emir ve yasaklarını öğrenebilmek, öğrendiklerini uygulayabilmek ve öğrendiklerini öğretebilmek için dini konuda örgün veya yaygın din eğitimine ihtiyaç duyarlar.

Dinimize göre insan sürekli bilgiyi arayan, sorgulayan, öğrenen ve öğreten olmalıdır. Hz. Muhammed, “İlim mü’minin yitik malıdır nerede bulursa alsın” (Tirmizî, İlim , 19; İbn Mâce, Zühd, 17) hadisiyle eğitimde mekan sınırlamasının olmadan sürekli bilgiyi arayan olmamız gerektiğini belirtmektedir. Müslümanlar, dinlerini öğrenmek ve öğrendiklerini daha geniş kitlelere öğretebilmek için teknolojinin imkanlardan faydalanmaktadırlar. Teknolojinin imkanlarından faydalanan Müslümanlar günümüzde ise insanlar arasında hızla yayılan internetin imkanlarından yararlanmaktadırlar.

Günümüzde bilgi ve iletişimin vazgeçilmezi haline gelen İnternet, 1970 yılında Amerika Savunma Bakanlığı tarafından bakanlığın bilgisayarlarını birleştirmek için tasarlanıp uygulamaya konulmuştur. Daha sonra Amerika Bileşik Devletlerindeki üniversite ve araştırma merkezlerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Tarcan, 2005). Savunma amacıyla kurulan bu sistem daha sonraları world wide web in (www) icad edilmesi ile farklı bir boyut kazandı. E-posta gönderiminin yanı sıra artık bilgiye ulaşmak ve bilgiyi paylaşmak gibi birçok etkinlik kolaylaşmış oldu.

1990’lı yıllardan sonra internet hızlı bir şekilde yayılmaya başladı. Günümüzde de hızla yayılmaya devam etmektedir. Londra merkezli reklam ve araştırma şirketi olan ve her yıl internet kullanımı ile dünya genelinde araştırma yapan, We Are Social’in 2019 yılında kendi web sayfasında yayınladığı rapora göre; Türkiye nüfusunun %72’si, dünya nüfusunun %56’sı internet kullanmaktadır (wearesocial, 2017).

İnternetin gelişmesi ve yaygınlaşması ile birlikte dini içerikli sitelerin sayısı da hızla artmaktadır. Burada önemli olan sadece interneti kullanmak veya bilgiye ulaşmak değil; interneti, zamanı ve bilgiyi doğru ve verimli kullanabilmektir. İnterneti doğru kullanabilmek de internet okuryazarlığı ile doğru orantılıdır. İnternet okuryazarlığı sayesinde, interneti kullanan bireylerin bilinçlendirilerek, internet ortamındaki her türlü olumsuzluklara karşı korunacağı düşünülmektedir.

İnsanlar, toplum tarafından hızla benimsenen ve sıklıkla farklı amaçlar için kullanılan internet aracılığıyla aynı zamanda bilgiye çok kolay ulaşabilme imkanı bulmuşlardır. Yapılan bireysel görüşmelerde insanların bilgi ve düşüncelerini internet aracılığıyla birçok kişiyle paylaşabildiği, internetten gördüğü paylaşımlar sayesinde davranışlarında değişimler olabildiği görülmektedir.

İnternetin farklı amaçlar için kullanıldığı göz önüne alındığında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ikinci kademesinde öğrenim gören öğrencilerin internetten din öğrenmeye yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi ve anlamlı farklılık gösterip göstermediği araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Hipotezler

1. Günümüzde internetten dini bilgi öğrenmenin doğru olduğuna inanmaları ile ortaokul öğrencilerinin internetten din öğrenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı farklılaşma vardır.
2. Araştırmaya katılan öğrenciler internetten dini bilgi edinme konusunda bilgi sahibidir.
3. İnternetten dini nasıl öğreneceklerini bilmeleri ile ortaokul öğrencilerinin internetten din öğrenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı farklılaşma vardır.
4. İnternet gelecekte din öğretiminde eğitimin bir parçası olacaktır.
5. İnternetten din öğrenmenin gelecekte eğitimin bir parçası olacağına inanmaları ile ortaokul öğrencilerinin internetten din öğrenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı farklılaşma vardır.
6. Araştırmaya katılan öğrenciler interneti en çok eğlence ve oyun amacıyla kullanmaktadırlar.

7. İnternetin faydalı yönlerinden daha çok zararlı yönleri vardır. İnternetin faydalı veya zararlı olması internet okuryazarlığı ve ebeveyn kontrolü ile doğru orantılıdır.
8. Araştırmaya katılan öğrenciler internete genellikle evden ve cep telefonundan bağlanmaktadır, bu da hem veli kontrolünü sağlamakta hem de internet kafelerde harcanan haftalık harçlığın miktarını düşürmektedir.
9. Öğrenciler internette karşılaştıkları olumsuzluklara karşı yaşları itibari ile doğru çözüm önerilerini bilmemektedirler.

II. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin internetten din öğrenmeye yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Bu temel amaç çerçevesinde araştırmanın temel amacına ulaşılabilmesi için öncelikli amaçların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunlar alt amaçlar olarak şu şekilde ifade edilebilir:

- a) Öğrencilerin internetten dini bilgi öğrenmenin doğru olduğuna inanmaları ile internetten din öğrenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi,
- b) Öğrencilerin internetten dini nasıl öğreneceklerini bilmeleri ile internetten din öğrenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi,
- c) Öğrencilere göre internetten din öğrenmenin gelecekte eğitimin bir parçası olacağına inanmaları ile internetten din öğrenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi,
- d) Öğrencilerin interneti en çok hangi amaçlar için kullandıklarının belirlenmesi,
- e) Öğrencilere göre internetin faydalı ve zararlı yönlerinin belirlenmesi,
- f) Öğrencilerin internetten dini bilgi öğrenme konusunda bilgi sahibi olup olmadığının belirlenmesidir.

III. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemiz, sahip olduğu genç ve dinamik nüfus potansiyeli nedeniyle dünyadaki tüm gelişme ve değişimlerden hızlı bir şekilde etkilenmektedir. Türkiye istatistik

Kurumu'nun (TUİK) internet kullanımı ile ilgili yaptığı araştırmalar internet kullanım oranındaki artış ile birlikte internette geçirilen zamanında arttığını göstermektedir. İnternette geçirilen zaman ile internet kullanım oranındaki bu artış öğrencilerin internette dini bilgileri öğrenmelerine katkı sağlayıp sağlamadığını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

İnternet farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Bu amaçlardan birisi de bilgiye ve dini bilgiye ulaşmaktır. Günümüzde bir tıkla ulaşılması çok zor olan bilgi ve dini bilgilere ulaşabilmek mümkün hale gelmiştir. İnternetin günlük hayatımızın vazgeçilmezi haline geldiği bir dönemde öğrenciler interneti oyun ve eğlencenin yanı sıra dev ve araştırma yapmak içinde kullandığını göstermesi açısından önemlidir.

İnternet, teknolojiadaki gelişmelere paralel olarak yaygınlık kazanmıştır. İnternet ile ilgili farklı alanlarda birçok araştırma yapılmıştır. Yaptığımız literatür taramasında din ve interneti konu edinen çalışmalar bulunmakla birlikte, ortaokul ğrencilerinin dini bilgilere ulaşmada internetin kullanımı ile ilgili bir çalışmaya ulaşılmamıştır. Bu alandaki boşluğu doldurması açısından önemlidir. Ortaokul ğrencilerine göre internetin faydalı ve zararlı yönlerini göstermesi, öğrencilerin en çok ne tür videolar izledikleri, interneti kullanım amaçları, internette dini bilgi edinme konusunda bilgi sahibi olup olmadıkları, internette din öğrenmenin doğru olup olmadığını belirtmesi açısından önem arz etmektedir.

IV. ARAşTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma Artvin il merkezinde farklı mahallelerde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 4 ortaokulda 2015-2016 eğitim ğretim yılında öğrenim gören 435 ğrenci ile sınırlıdır.

V. LİTERATÜR TARAMASI

Ülkemizde ortaokul ğrencilerinin interneti kullanarak dini bilgi edinme konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanmamakla birlikte tezimizin konusuna yakın çalışmaların var olduğunu söylemek mümkündür. Bu alışmaları şoye sıralayabiliriz:

Mehmet Haberli'nin 2012 yılında tamamlamış olduğu doktora alışması "Sanal Din: İnternet Ortamındaki Din Olgusu zerine Bir Araştırma" tezidir. Haberli, bu

çalışmasında dinlerin internet ortamındaki işleyişlerini tarihsel, kuramsal ve pratik yönleriyle ele almıştır. Dinlerin internet ortamında nasıl ve hangi amaçlarla kullanıldıkları konusuna cevap aramıştır. Bununla birlikte üç büyük dinin en çok kullanılan resmi internet sitelerinin analizini yapıp değerlendirmiştir.

Betül Erken'in 2016 yılında yapmış olduğu "Online İslami Eğitim: Qıbla.com Örneği" doktora çalışmasıdır. Küreselleşmenin hızını artıran internetin etkisiyle gelişen online İslami eğitim sitelerini, İslam eğitim tarihinde yaşanan gelişmeleri de göz önüne alarak "Qıbla.com" örneği üzerinden incelemiştir. Erken, çalışmasında online İslami eğitimin İslam eğitiminde bir alternatif olup olmadığı sorusu üzerinden çalışmasını sürdürmüştür. Mülakatlar neticesinde online İslam eğitiminin nasıl bir yapıya ve etkiye sahip olduğu öğrencilerin düşüncelerinden ve tecrübelerinden yararlanarak değerlendiren araştırmacı şu bulgulara ulaşmıştır; erkek hocalar ile yüz yüze eğitim alamayan kadın öğrencilerin, online İslami eğitim veren siteler vesilesiyle erkek hocalardan rahatlıkla ders alabildikleri, öğrencilerin evlerindeki rahat ortamlarda ders alabilmeleri, derslerin tekrar dinlenebilmeleri sunulan imkanların genişliğine işaret etmektedir. Buna karşın hocalarla birebir ilişki kurulamaması nedeniyle dini ilimlerde yoğunlaşmak isteyenler için derslerin yeterli dini eğitim imkanı sunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bir diğer çalışma Recep Vardi'nin 2012 yılında tamamladığı "İnternet ve İslam: Din Sosyolojisi Açısından Dini Siteler Üzerine Bir Araştırma" başlıklı doktora tezidir. Vardi, bu çalışmasında Türkiye'deki dini siteleri araştırmıştır. Vardi, tezinde internet-din ilişkisi üzerinde durmaktadır. İnternette İslam'ın yer alış boyutlarını ve internetin dine sunduğu imkanları ve olumsuz etkilerini araştırmaktadır.

Küçükcan (2005), Dini Yayıncılıkta İnternet (Sanal Dini İletişim Açısından Yeni Alanlar ve Yeni Stratejiler) makalesinde yazar, dinlerin mesajlarını geniş kitlelere ulaştırmak için teknolojik imkanlardan faydalandığını ve günümüzde ise geniş kitlelere internet yayıncılığıyla ulaşılacağını belirtmektedir. İnternet kullanıcı sayılarına ulaşan ve arama motorlarını kullanarak birçok dini siteleri inceleyen yazar, internette dini yayın yapmak için hedef kitle analizinin yapılması gerektiği, yayınlarda kullanılacak dil ve iletişim kodlarının iyi tespit edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Konumuz hakkında yurt dışındaki araştırmalar ise şunlardır: Jeffrey K. Hadden ve Douglas E. Cowan Editörlüğünü yaptığı makalelerden oluşan bir çalışma olan Religion On The Internet: Research Prospects And Promises adlı çalışma, dinlerin günümüzde internet üzerinden araştırılan ve öğrenilen bir alan haline geldiğini anlatan ve tartışan bir eserdir.

Diğer bir çalışma sanal ortamdaki İşlam'ı ve Müřlőmanları araştıran Gary Bunt'un Imuslims, Virtually Islamic adlı çalışmasıdır. Bunt (2009), sanal ortamdaki Müřlőmanlar ve İşlam ile ilgili olgulara odaklanmakta ve bu çalışmasıyla alana katkı sağlamaktadır. İnternet forumlarındaki çeşitli cihat sitelerine yoğunlaşmış, web 2.0 ile ilgili Müřlőmanları ilgilendiren sosyal ağları araştırmıştır. Bunt'un bu çalışmaları internet ortamındaki Müřlőmanların etkileşimleri ve sanal ortamdaki Müřlőmanlar üzerine olmuştur.

VI. TEMEL KAVRAMLAR

İnternet: Dünya çapında milyonlarca bilgisayarlı fiber- optik kablolar, telekomőnikasyon uyduları ve sıradan telefon hatları aracılığı ile birbirine bağlayan, sőrekli bőyőyen bir iletişim, haberleşme ve çok bőyők bir bilgi ağıdır (Vardi, 2003).

Din: Arapça kőkenli olan din, Kur'an-ı Kerim'de yol, hayat tarzı, hesap gőnő, kanun vb. anlamlara gelmektedir. Her konuda insanları, akıllarını, irade ve isteklerini kullanarak hayır olan şeylere gőtőren, böylece dünya ve ahiret saadetine ulaşmalarını sağlayan ve Allah'ın peygamber aracılığı ile gőnderdiđi ilahi esasların tőmődőr (Tosun, 2005).

Din Eğitimi: Din eğitimi, din kőltőrünün verilmesi, din kişiliğinin kazandırılması demektir. Din eğitimi kasıtlı ve kasıtsız olabilir. Aynı zamanda din eğitimi formal ve informal olmak üzere de ikiye ayrılır. Bireyin çevresi ile etkileşim halinde iken kasıtsız olarak öğrendiği dini konular informal din eğitimi kapsamına girer. İnfomal din eğitimi kontrol edilemez ve planlanamaz. Formal din eğitimi ise bireyde kasıtlı olarak istendik davranış geliştirme sőreci olarak tanımlanabilir. Formal din eğitiminde kasıt ve amaç vardır (Tosun, 2005).

Tutum: "Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve gődőlerine dayanarak

örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir’’ (İnceoğlu, 2010). Tutum zamanla değişim gösterebilmektedir.

İnternetten Din Öğrenme: Öğrencilerin veya bireylerin karşılaştıkları dini soruna veya ihtiyaç duydukları dibi bilgiye ulaşmak için internet aracılığı ile dini bilgileri öğrenme çabaları kastedilmektedir.

İnternetten Din Öğrenme Tutumu: Öğrencilerin interneti kullanarak dini bilgilere ulaşma çabalarına bakış açıları ve dini bilgilere ulaşmak için interneti kullanıp kullanmadıkları kastedilmektedir.

İnternet Okuryazarlığı: İnternet sosyal, politik, ekonomik ve kültürel hayatta büyük bir yer edinmiştir ve kullanıcıların ilgili süreçlerde çok daha etkin olmasına imkan tanımaktadır. İnternet okuryazarlığı bilgi edinmenin her aşamasında erişim, analiz etme, doğruluğunu sorgulama, mesaj üretme ve değerlendirme becerisidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. İNTERNET

1.1.1. İnternetin Tanımı

İnternetin birbirine benzeyen farklı tanımları yapılmakla birlikte değişen ve gelişen teknoloji ile tanımlar daha kapsamlı hale gelmeye başlamıştır. Recep VARDİ' ye göre internet, dünya üzerinde irili ufaklı milyonlarca bilgisayarın fiber- optik kablolarla, telekomünikasyon uydularıyla ve sıradan telefon hatlarıyla haberleşmesini sağlayan bilgisayar ağıdır (Vardi, 2003). İnternet, dünya çapında birçok bilgisayarı özel donanımlar aracılığı ile birbirine bağlayan çok büyük bir bilgi ağıdır. Daha ayrıntılı olarak interneti dünyanın dört bir yanındaki bilgisayar ağlarının birbirine bağlı olduğu, genişliği dünya çapında, sürekli büyüyen bir iletişim ağı ve üretilecek bilginin dolaşım sistemi şeklinde de tanımlamak mümkündür (Gökçöl, 2001). Başka bir tanıma göre ise internet, bilgisayarların birbirine bir ağ oluşturacak şekilde bağlanması sonucunda ortaya çıkmış olan internet kullanıcılarına; e-mail, chat, video konferans vb. gibi karşılıklı ya da tek yönlü iletişim (web sayfaları gibi) imkanı veren elektronik bir yapılanmadır (Oral, 2005).

1.1.2. İnternetin Tarihçesi

İnternet, 1970'lı yıllarda Amerika Savunma Bakanlığı tarafından bakanlığın bilgisayarlarını birleştirmek için tasarlanıp uygulamaya konulmuştur. Daha sonra Amerika Bileşik Devletlerindeki üniversite ve araştırma merkezlerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Tarcan, 2005). Savunma amacıyla kurulan bu sistem daha sonraları world wide web in (www) icad edilmesi ile farklı bir boyut kazandı ve sadece e- posta gönderiminin yanı sıra artık bilgiye ulaşılması ve bilginin paylaşılması kolaylaştı. HTML (HyperText Markup Language) etiket dilinin geliştirilmesi ile birlikte, HTML etiketleri kullanılarak hazırlanan web sayfaları ve HTML etiketlerine uygun İnternet tarayıcıları geliştirilmiş ve bu durum İnternet'in yaygın bir şekilde kullanımını hızlandırmıştır (Demirli ve Kütük, 2010). We Are Social'in 2019 yılında

yayınladığı rapora göre dünya nüfusunun %56'sı internet kullanmaya başlamışlardır (wearesocial, 2017).

HTML etiketlerinin kullanılmasıyla birlikte web siteleri ilk olarak Web 1.0 olarak adlandırılmaya başlamıştır. Daha sonrasında İnternet teknolojilerindeki gelişim ile birlikte web siteleri Web 2.0, Web 3.0 ve Web 4.0 olarak adlandırılmıştır. İnternet'in kısa sürede gösterdiği bu gelişim, İnternet'in geleceğine dair beklentileri de arttırmaktadır. Nitekim İnternet'in gelişim sürecine bakıldığında web sayfalarının yapısından, kullanım oranına, erişim sağlanan cihazlara kadar İnternet'in her açıdan büyük bir değişim ve gelişim süreci geçirdiği söylenebilir.

İnternetin dünyadaki gelişiminin yanı sıra, Türkiye'nin internet ile tanışması 1990'lı yılların başında başlamıştır. ODTÜ ve TÜBİTAK'ın ortaklaşa gerçekleştirdikleri proje sonucu ilk deneme 1992 yılında Hollanda ile gerçekleştirilmiştir (Taş ve Kestellioğlu, 2011).

Önceleri üniversiteler arasında yayılan internet Türkiye genelinde de yıllara göre hızla yayılmaya başlamıştır. TÜİK verilerine göre Türkiye'de internet abone sayısı, 1999 yılında 229 885 iken bu sayı 2016 yılında 62 280 191 olarak verilmiştir (TÜİK, 2016). Bu verilere göre 17 yıl içinde internet abone sayısı teknolojiye hızlı gelişim ve değişim ile birlikte yaklaşık 270 kat artış göstermiştir. Bu da internetin insanlar arasında ne kadar hızlı yayıldığına bir göstergesidir.

1.1.3. İnternetin Kullanım Amaçları

İnternet ilk önceleri savunma amaçlı olarak kullanılmaya başlasa da İnternet'in gelişimi ile birlikte kullanıcıların İnternet'i kullanım amaçları da giderek artmıştır. İnternet barındırdığı içerikler ve sağladığı iletişim, bilgi ve etkinlik olanakları sayesinde her yaşta birey için birçok uygulamayı beraberinde getirmiştir (Akbulut, 2013). Günümüzde özellikle internet sosyal medya ayağı ile hayatımızın her alanına girmiş bulunmaktadır. 2015 yılına oranla 2016 yılında Türkiye'de sosyal medya kullanımındaki artış oranı % 21 olmuştur.

Kullanım amaçları gün geçtikçe artan internet, hayatımızı kolaylaştırıcı birçok etkiye sahiptir. Hayatımızı kolaylaştırması yanında olumsuzluklarla da karşı karşıya bırakabilmektedir. Özellikle medyada yer alan olumsuz görsel, yazılı, video ve oyunlar

çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. İnternet okuryazarlığını bilmeyen, doğru ve yanlış tam olarak ayırt edemeyen çocuklar kendilerine sunulan malzemeleri olduğu gibi, elemeyen alabilmektedirler. Burada önemli olan internetin ne amaçla, nasıl ve niçin kullanıldığıdır. Bu bölümde internetin bazı kullanım amaçlarından kısaca bahsedeceğiz.

- ✓ Bilgi edinme: Teknolojinin hızlı gelişmesi ile birlikte internette hızlı bir şekilde gelişmekte ve içerisinde birçok bilgi barındırmaktadır. İnterneti kullanarak birçok bilgiye istediğimiz yerde ve istediğimiz zamanda ulaşmak mümkün olduğu gibi istediğimiz zaman ve istediğimiz yerde de bilgiyi paylaşabiliriz.
- ✓ Araştırma yapma: İnternet, öğrenilmek istenilen bilgiyi ya da konuyu arama motoru kullanarak araştırma ve öğrenme imkanı vermektedir. İnternetin arşivleme özelliği sayesinde interneti global bir kütüphaneye benzetebiliriz.
- ✓ Eğitim: Teknoloji ve internetteki gelişimler hayatımızı her yönüyle etkilemektedir. Doğal olarak eğitim de bu süreçten etkilenmiştir. Uzaktan eğitim, video konferanslar, internetten ödev yapma, eba, FATİH projesi vb. alanlarda internet etkin bir şekilde kullanılmaktadır.
- ✓ Alış-veriş yapma: İnternet aracılığıyla online mağazalardan alış veriş yapma, bilet alma, menkul ve gayri menkul alımı gibi işlemler gerçekleştirilebilmektedir. Türkiye ve Dünyada internet üzerinden alışveriş yapan kişi sayısı azımsanmayacak kadar fazladır. We Are Social'in 2017 de yayınladığı araştırma sonuçlarına göre dünya nüfusunun %22'si (1,61 milyar kişi) internetten alışveriş yapmaktadır (wearesocial, 2017).
- ✓ Sohbet etme(chat): İnternet sayesinde arkadaşlarla sohbet, yeni arkadaş edinme, eski arkadaşları bulma gibi işlemler gerçekleştirilebilmektedir.
- ✓ Oyun oynama: İnternet aracılığıyla internetten oyun indirme, sosyal ağ üzerinden oyun oynama, karşılıklı oyun oynama gibi eğlenceler de gerçekleştirilebilmektedir.
- ✓ Video, film, tv izleme (indirme): İnternet sayesinde internete yüklenmiş olan milyonlarca video ve film izlenebilmekte ve canlı olarak tv kanalları izlenebilmektedir.
- ✓ Müzik, radyo, sohbet dinleme: Yine internet sayesinde müzik dinleme, müzik indirme, radyo dinleme, sohbet dinleme gibi etkinlikler de gerçekleştirilebilir.

- ✓ E-devlet işlemleri: E-devlet bakanlıkların tek çatı altında hizmet verdiği bir kurumdur. E-devlet sayesinde devlet kurumlarına gitmeden birçok bilgilendirme gerçekleştirilmektedir.
- ✓ Bankacılık işlemleri: Bankalar iş ve işlemleri kolaylaştırmak ve hızlandırmak için internet bankacılığını müşterilerinin hizmetine sunmuşlardır. İnternet bankacılığı sayesinde hesap açma, hesap kapatma, fatura ve vergi ödeme gibi işlemler bankaya gitmeden gerçekleştirilebilmektedir (Aktay, 2011).

1.1.4. Öğrencilerin İnterneti Kullanım Süreleri

Akpınar (1998/1999) tarafından 1997-1998 öğretim yılında Kocaeli ve İstanbul illerinde 8. ve 9. sınıf öğrencilerinden oluşan 194 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, okul dışından internet erişimi yapan öğrencilerin “okuduğunu anlama” düzeyi bakımından farklı olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin %44’ünün evinde bilgisayar olduğu, evinde bilgisayar olan öğrencilerin %35’inin internete bağlı olduğu bulunmuştur. İnternet’e bağlı olma durumu tüm örneklen içinde %18’dir. Öğrencilerin %51’i bilgisayardan herhangi bir ders için yardım alırken, %49’u ise yardım almamaktadır. Ayrıca, evinde bilgisayar olan öğrenciler ortalama her gün bir buçuk saatlerini bilgisayarda oyun oynayarak geçirmişlerdir.

Jockson, Von Eye, Biocca, Barbetsis, Zhao ve Fitzgerald (2003)’in araştırmasında çocukların internet basında günde ortalama bir buçuk saat zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Okul çalışmaları için, öğrencilerin %52’si interneti haftada bir kez, %28’i de ayda bir kez kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %48’i evinden, %27’si okuldan, %22’si evden ve okuldan, diğerlerinin de kütüphane, arkadaş evi gibi yerlerden internete bağlanmaktadırlar.

Serpil Tuti (2005) tarafından küme örneklem modeli kullanılarak yapılan araştırmada, Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan 24 okul ve 1014 öğrencinin yer aldığı 7.sınıf öğrencilere Eğitimde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı ve Bilişim Teknolojilerinden yararlanma şekilleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bulguları öğrencilerin %67,8’inin interneti “hiç” kullanmadığını göstermektedir. %16,6’sı sohbet programlarını “ayda bir” kullandığını, %19’u interneti “haftada bir kullandığını, %10,3

ü sohbet programlarını “haftada birkaç kez” kullandığını, %5,8’i sohbet programlarını “her gün” kullandıklarını belirtmişlerdir.

Pew İnternet tarafından yapılan 13-17 yaşları arası 1060 gencin katıldığı Teens, Social Media & Technology Overview 2015 araştırmasının sonuçlarına göre; 13-17 yaş arası Amerikan gençlerinin %92’si aktif olarak her gün internet kullanmaktadır. Araştırmaya katılan gençlerin %56’sı günde birkaç kez, %12’si günde bir kere, %6’sı haftada birkaç kez ve %2’si nadiren internete girmektedir.

1.1.5. Öğrencilerin İnterneti Kullanım Amaçları

Ağır, Sütçü ve Sarı (2001) tarafından 2000-2001 öğretim yılında Özel Küçük Prens İlköğretim Okulu 4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerinden oluşan 280 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada, öğrencilerin internet kullanımına ilişkin kendi bireysel çabaları ile edinmiş oldukları bilgiler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin %42’si interneti eğlence, %30’u bilgi kaynağı, %28’i bir program ya da bilgisayar ağı olarak görmektedir. Öğrenciler interneti farklı ortamlara benzetmektedirler. Örneğin, öğrencilerin %80’i interneti alışveriş merkezi, %75’i okul, %71’i resim atölyesi, %55’i tv belgeseli gibi ortamlara benzetmektedir.

Tertemiz ve Çerçi’nin (2001) nicel araştırma yöntemi kullanarak yaptıkları araştırmada, Gazi Üniversitesi Vakfı, Gazi İlköğretim Okulu 1. basamakta okuyan 264 öğrenci ve velisinin evlerinde bilgisayara sahip olma durumları ve bilgisayardan evlerinde ne şekilde yararlandıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma verileri anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin %76’sının evinde bilgisayar bulunmaktadır. Öğrencilerin %57’si evinde internet bağlantısı olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler bilgisayarı en çok oyun ve internetten yararlanmak amacıyla kullanmaktadırlar.

Bilgi Ağları İstatiksel Araştırması’nın 2002 yılında yaptığı “Çocuklar teknolojiyi nasıl kullanıyorlar?” adlı çalışması ABD’deki 6-17 yaş grubundaki 17.000 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin altıda birinin bilgisayarı bulunduğu, bunların da %84’ünün internet bağlantısının olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin interneti sırasıyla oyun, e-posta, web’den bilgiye ulaşma ve sohbet amaçlı kullandıkları belirlenmiştir.

Hacer Tor ve Orhan Erden'in "betimsel" araştırma yöntemi kullanarak yaptıkları araştırmada Ankara il merkezindeki, ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarında okuyan öğrencilerin bilgisayarı-interneti bilme ve kullanma durumlarını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada elde edilen veriler geliştirilen anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Anket 200 öğrenciye uygulanmıştır. Anne ve babası bilgisayar kullanmayı bilen öğrencilerin bilgisayarı daha çok kullandıkları belirlenmiştir. Öğrenciler bilgisayarı daha çoğunlukla internete bağlanma, sohbet etme, chatleşme, oyun oynama ve ders çalışma amacıyla kullanmaktadırlar. Öğrencilerin derslerine ait eğitsel yazılımları kullanma oranları düşüktür.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 22 Ağustos 2013 yılında yayınlanan 06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya araştırmasından elde edilen verilere göre; internet kullanımına başlama yaşı ortalama 9'dur. Çocukların internet kullanım oranı ise %50,8'dir. Hemen her gün internete bağlanan çocukların oranı ise %45,6'dır. Çocuklar, interneti en çok %84,8 ile ödev yapmak için kullanırken; %79,5'i oyun oynama, %56,7'si bilgi edinme, %53,5'i ise sosyal medyaya erişim amaçlı kullanmaktadır.

Kaya (2014)'nın Mesleki ve Teknik Eğitim Öğrencilerinin İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi adlı çalışmasına katılan öğrencilerin %74,6'sı interneti her gün kullanmaktadır. %82,5'i interneti en çok eğlence amaçlı kullanmaktadır. %74,6'sı araştırma ve ödev amaçlı kullanırken, %74,3'ü sosyal medyaya erişim amaçlı kullanmaktadır. Sosyal medya kullanım amaçlarına ilişkin bulgularda ise %65,8 ile sohbet etmek için kullanıldığı görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2016) tarafından yapılan 2016 yılı Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasının açıklanan verilerine göre 2016 yılı Türkiye'deki internet abone sayısı 55.305.748'dir. Elde edilen verilere göre, 2016 yılı internet aboneliği oranı bir önceki yıla oranla %13,75 artış göstermiştir. %76,3 oranla her on kişiden sekizi internet erişimine sahiptir. İnternet kullanan bireylerin oranı ise % 61'dir. Aktif olarak internet kullanan bireyler %82,4 oranıyla en çok sosyal medyaya erişimi amaçlamışlardır. Bunu sırasıyla; %74,5 ile video izlemek, %69,5 ile haber, gazete ya da dergi okumak, %65,9 ile sağlıkla ilgili bilgi edinmek, %65,5 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi edinmek ve %63,7 ile müzik dinlemek takip etmektedir.

1.1.6. İnternetin Faydaları ve Zararları

Bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme, bilgiyi organize etme, bilgiyi kullanma, bilgiyi paylaşma ve bilgiyi yayma teknoloji ve internet sayesinde daha kolay hale gelmiştir.

İnternet ortamında istenilen şekilde hareket edilebilir; ama bu durum her istediğimizi yapabileceğimiz anlamına gelmez. İnternette yapılan işlemlerin yaptırımı ve cezası bulunmaktadır. Aynı zamanda her bilgiye de ulaşamayabilir. İnternette bilgiye ulaşım devletler tarafından ya da kullanıcılar tarafından kısıtlanabilmektedir. İnternet ne kadar bilgi hazinesi olsa da o hazineye ulaşabilmede ve paylaşabilme konusunda bazı sınırlandırmalarla karşılaşabiliriz. Bu sınırlamaların bir kısmını arama yaptığımız siteye üye olarak aşabilmek mümkünken bazen bu durum imkansız hale gelebilmektedir. Bu sınırlandırmalar insanları birçok olumsuz durumdan uzak tutmaya yöneliktir. Devletler veya kurumlar tarafından sınırlandırmalar sayesinde internetin zararlarından bir nebze de olsa korunmak mümkündür.

İnternetteki sınırlandırmaların yanında genel olarak internette bilgi sürekli artmakta ve anlık güncellenmektedir. Bu durum zamanla internetin bilgi hazinesi, devasa bir kütüphane haline gelmesine neden olmaktadır. Aynı konuyla ilgili birçok farklı bilgi, farklı bakış açısı, farklı video bulmak mümkün olduğu gibi paylaşım yapmak da mümkün hale gelmektedir. Bu paylaşımlar provokasyon, yanlış yönlendirmeler vb. amaçlı olabildiği gibi aynı zamanda yetişkin ve internet okuryazarı olan insanlara farklı bakış açıları da kazandırabilmektedir.

Birey, grup, cemaat, tarikat ve devletlerin interneti aktif kullanması ile bilgi hazinesi haline gelen internet, kişiye kendi kendine öğrenme için farklı bir imkan sunmaktadır. Aynı zamanda internet bireyin yakın çevresinde (kütüphane vb.) bulamadığı kaynakları, bilgileri, paylaşımları internet ortamında bulma imkanı tanımaktadır.

İnternet aynı zamanda bireye iletişim halinde öğrenmeye de fırsat verir. Birey internette sadece öğrenen değil, öğreten konumunda da olabilmektedir. Ya da karşılaştığı bilgiye, fotoğrafa ve videoya yorum yapabilmekte, düşüncelerini belirtebilmekte ve karşı taraftan dönüt alabilmektedir.

İnternette öğrenmenin eğitsel yararları; metin, grafik, ses, video ve animasyon gibi çeşitli çoklu ortam elemanlarının birleştirilerek, öğrenme ortamını zenginleştirmesidir (Khan, 1997). Bireyin ne kadar fazla duyusuna hitap edilirse öğrenme o kadar dikkat çekici ve eğlenceli hale gelebilmektedir. İnternet, bireyin eğlenerek öğrenmesi sayesinde kalıcı öğrenmeye destek olabilmektedir.

İnternet öğrencilere istedikleri zaman internete bağlı bir bilgisayar aracılığı ile herhangi bir zaman diliminde tekrar etme ve ders notlarına ulaşma imkanı sağlar. Öğrenme olayı dört duvar arasından çıkıp, hayatımızın her anında öğrenmemizi gerçekleştirmemize yardımcı olur. Bireyin anlamadığı konularda sınırsızca tekrar etmesine imkan verir, yada birey anlayamadığı konuyu internet üzerinden online olarak bilen birisine sorup öğrenebilir. Her öğrenci aynı düzeyde öğrenme düzeyine sahip olamayabilir. İnternet her öğrenciye kendi öğrenme hızına göre bir öğrenim ortamı sunarak bireysel öğrenme ortamı sunar (Khan, 1997). Hızlı öğrenen birey kendine göre hızlı ilerlerken, daha yavaş öğrenen birey ise öğrenmesini kendi hızına göre ayarlayabilir.

İnternette öğretimin hem formal hem de informal öğrenme çevrelerini desteklemesi de bir başka yararadır (Khan, 1997). Ders esnasında öğretmen kontrolünde yapılan uygulama ve araştırmalar formal ortam iken, ders dışı sohbet (chat) grupları, videolar, e postalar vb. ortamlar ise informal ortamları oluşturmaktadır. İnfomal eğitimde yanlış, olumsuz bilgilerin öğrenilme olasılığı yüksektir. Kontrol edilebilirliği zorlaşmaktadır. İnternette bireyleri kişisel, sosyal ve psikolojik yönden olumsuz yönde etkileyecek, bireylere zarar verecek nitelikte içerik ve iletiler bulunmaktadır. Bu olumsuzluğun önüne geçebilmek ve durumu verimli hale getirebilmek İnternet okuryazarlığı ile olacağı düşünülmektedir.

Çocuklar ve gençler arasında İnternet kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. İnternet'in bu denli hızlı gelişiminin faydalarının yanında zararlarının da görülebileceği göz ardı edilmemelidir (Zırhlioğlu, 2011). Yapılan araştırmalar İnternet'in bilinçsiz kullanımının, çocukların ruhsal ve sosyal gelişimini olumsuz şekilde etkileyebilecek birçok zararlarını ortaya çıkarmaktadır (Gökçearslan ve Günbatar, 2012).

İnternet başında çok zaman geçiren çocuklarda göz hastalıkları, bedensel rahatsızlıklar oluşabilmektedir. Yine çocuk açık havada kalamamakta, dışarıda akranları

ile oyun oynayarak enerjisini boşaltmamakta ve aşırı kilo almaktadır. İnternet başında fazla zaman geçiren çocuklarda uzmanların açıklamalarına göre bağımlılık, içe kapanma, toplumdaki uzaklaşma, yalnızlık hissine neden olmaktadır (<http://ortaokul.tbm.org.tr/>). Yine internet bireylerin zihinlerinin bulanmasına, yaşlarına uygun olmayan fotoğraf, video ve yazılarla karşılaşmasına yol açabilmektedir. Masum ve korumasız olan çocuklar bu tarz tehlikeler karşısında olumsuz etkilenebilmektedirler. İnternette çok fazla bilgi bulunmakta bu bilgilerin doğruluğu tespit edilmeden isteyen herkes tarafından internete yüklenmekte ve diğer insanların kullanımına sunulmaktadır. Bu durum bilgi kirliliğine yol açmaktadır. Bilgi kirliliğinden kaynaklı yanlış öğrenilen bilginin ise düzeltilmesi zaman almakta veya mümkün olmamaktadır.

1.1.7. Güvenli İnternet Kullanımı

İnsanlar arasında özellikle de çocuklar arasında internet kullanımlarının artması çocukların internet riskleri ile karşılaşma oranlarını da arttırabilmektedir. Yapılan araştırmalar çocukların karşılaştıkları internet risk ve zararlarının son yıllarda arttığını göstermektedir (Livingstone ve Smith, 2014). İnternet riskleri için çocuklar en çok sosyal çevrelerinden yardım almaktadırlar (Lauricella, 2013). Sosyal çevrenin yanı sıra internet risklerine karşı çocukları korumanın önemli bir parçası da güvenli İnternet kullanımı konusunda gerçekleştirilen uygulamalar ve çalışmalar olarak gösterilebilir (Livingstone, 2013).

Çetin ve Ceyhan (2014), güvenli internet kullanımını, psikolojik veya fiziksel bir rahatsızlık yaşamadan, kullanım amaçlarına uygun olacak şekilde, zamanı verimli kullanarak internet kullanmak olarak tanımlamaktadırlar.

Fransa, İngiltere, Hollanda, İspanya, İtalya, Almanya, İsveç ve daha birçok ülkede güvenli İnternet kullanıma ilişkin çeşitli uygulamalar, çalışmalar ve faaliyetler yapılmaktadır. Avrupa komisyonu bünyesinde internet sektöründe öncü firmaların da yer aldığı yirmi sekiz kuruluş 2011 yılının Aralık ayında bir eylem planı hazırlamışlardır (BİAK, 2012). Bu eylem planının amaçları şu şekildedir;

- ✓ Riskli içerikler için kullanışlı bir ihbar sisteminin geliştirilmesi,
- ✓ Gizlilik ayarları ve içerikleri yaşa uygun bir şekilde düzenleyecek sistemlerin geliştirilmesi,

- ✓ Ebeveynler için içerik filtreleme yazılımlarının geliştirilmesi,
- ✓ İnternet kullanıcılarının ihtiyaçları düşünülürken bu kitlenin yaş ortalamasının giderek düştüğünün dikkate alınması ve buna göre adımlar atılması.

Türkiye’de ise 2007 yılında uygulamaya giren Bilgi İhbar Merkezi ve 2011 yılında BTK tarafından hizmete sunulan güvenli İnternet hizmeti bu alandaki en önemli çalışmalar olarak görülebilir. Bilgi İhbar Merkezine 2007 yılından 2016 yılı sonuna kadar gelen ihbar sayısı: 1.155.614 tür. Yapılan ihbarların başlıkları şunlardır: intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu veya uyuşturucu madde kullanımını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkan tanıma, Atatürk aleyhine işlenen suçlardır (BTK, 2016).

Bilgi İhbar Merkezi gelen şikâyetler doğrultusunda bilgi toplama, sitelere erişimi engelleme, kaldırma, kapatma, kurumlara bildirme ve mükerrer faaliyetleri yürütülmüştür (BTK, 2016).

Bilgi İhbar Merkezi tarafından sunulan hizmette çocuk ve aile profili şeklinde iki profil seçeneği bulunmaktadır. Kullanıcılar istemeleri halinde bu profillerden herhangi birini ücretsiz bir şekilde kullanabilmektedir (BTK, 2016).

Ailelerin üzerlerine titrediği, birçok fedakarlık yaptıkları evlatlarını internette yer alan bu tür zararlardan korumak için sadece şikayet etmek yetmemektedir. Aileler ihbar etmenin yanı sıra farklı çözüm yolları da aramaktadırlar. Karahisar (2014), yaptığı çalışmada çocukların %64,7’sinin evindeki bilgisayarda aile koruma filtresi kullanıldığını rapor etmiştir. Kişisel olarak kullanılan filtreleme yazılımlarına ilişkin olarak ise, Kaşıkçı ve diğerleri (2014) yaptıkları çalışmada ebeveynlerin %33,6’sının İnternet filtreleme programları kullandığını belirtmişlerdir. Türkiye’de teknik önlemlerin yanı sıra eğitimsel anlamda da bazı çalışmalar yürürlüğe girmiştir. Bunlardan birisi medya okuryazarlığı dersidir. Bunun yanı sıra gerek bilinçlendirme çalışmaları gerekse etkinlikler ile ülke genelinde kurumlar, vakıflar ve sivil toplum örgütleri tarafından güvenli internet kullanımı konulu birçok çalışma yapılmaktadır.

1.1.8. İnternet Okuryazarlığı

Okuryazarlık, kavramı okuyup yazabilme, kendini yazarak ifade edebilme, yazılı materyali okuyabilme becerisine sahip olma olarak tanımlamaktadır (Taşkiran, 2007). Kellner'e göre, bir kişinin kültür ve topluma katılımını arttıran okuryazarlık, belli metin türleri ve eserleri okuyabilmek, yorumlayabilmek ve üretebilmek için bilgi ve becerilerin kazanılması anlamına gelmektedir (Kellner ve Share, 2007: 369).

Endüstriyel toplumdan dijital ve bilgi toplumuna geçişin yaşandığı son zamanlarda, dijital medya kullanıcılarına özellikle internet kullanıcılarına öncekilerden çok daha farklı imkanlar sunmaktadır. Dijital ve elektronik medya türlerinin klasik basılı medya türlerine göre içerik sunum şekilleri değişmiştir (Kotilani ve Granlund, 2010). Artık basılı metne ve kâğıda bağlı olmaksızın çok yönlü metinlere ulaşma imkânı söz konusudur. Önceki tek yönlü (baskı) sunumun aksine günümüzde medya metinlerinin çok farklı formatlarda (işitsel, görsel, yazınsal, şekilsel vs.) ve çift veya çok yönlü olarak sunuldukları görülmektedir.

Çok yönlülük medya içeriklerinin sunumlarındaki farklılaşmanın yanı sıra bir veya daha fazla yazı, görsel, grafik, animasyon, ses, müzik, mimik ve yüz ifadesi gibi unsurun kolektif bir şekilde oluşturdukları üst anlamın ortaya çıkarılmasını ifade etmektedir (Kress ve ark., 2005).

Okuryazarlık bilgi ve iletişim teknolojilerindeki büyük gelişmeler yeni okuryazarlık biçimlerini ortaya çıkarmıştır (Livingstone, 2004: 3). 1980'li yılların sonundan itibaren bağımsız bir araştırma alanı olarak önem kazanan medya okuryazarlığı, aşağıdaki tanımlarda yer alan ortak özelliklerin toplamıdır. Bu doğrultuda medya okuryazarlığı:

Çeşitli biçimlerdeki yazılı - basılı, görsel, işitsel, elektronik ortamlarda ki iletilere erişmektir;

Medya iletilerini anlamak ve değerlendirmek için gereken bilgi birikimine sahip olmaktır;

Medyayı etkin ve akılcı biçimde kullanmaktır;

Medya olarak bilinen bilgi kaynaklarını tanımak, değerlendirmek ve gereğince yararlanmaktır;

Farklı kaynaklardan gelen bilginin doğruluğunu değerlendirmektir;

Medyanın kişilerin ve toplumun düşünceleri, davranışları ve değerleri üzerindeki etkisinin bilincinde olmaktır;

Medya kanalları yoluyla toplumla etkili iletişim kurmaktır;

Gereken tepkileri vererek bilginin bilinçli ve doğru üretilmesini sağlamaktır;

Fikir üretmekle kalmayıp düşünceleri iletme kapasitesine sahip olmaktır (Livingstone, 2004; Baran ve Davis, 2003; Hobbs, 1998; Potter, 2001).

Özellikle 1980'lerden sonra yeni teknolojilerin ve toplumsal yapılanmaların etkisiyle belirli alanlara yönelik okuryazarlık türlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Unesco'nun son zamanlarda medya okuryazarlığı bağlamında ele aldığı yeni okuryazarlık türleri şu şekilde ifade edilmektedir: enformasyon okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, reklam okuryazarlığı, haber okuryazarlığı, televizyon okuryazarlığı, sinema okuryazarlığı, oyun okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, dijital okuryazarlık ve internet okuryazarlığı (Wilson ve ark., 2011).

İnternet farklı amaçlarla kullanılıyor olsa da temelde amaç bilgiye ulaşmaktır. İnternet okuryazarlığı denilince anlamamız gereken belli başlı noktalar şunlardır:

- ✓ Doğru bilgiye, farklı web sitelerini karşılaştırarak ulaşmak.
- ✓ İnternette karşılaşılan her bilgiye "sağlıklı bir şüphe" ve "eleştirel bir bakışla" yaklaşmak.
- ✓ Güvenliğiniz için kişisel verilerinizi korumanın ve güçlü şifreler oluşturmanın önemini kavramak.
- ✓ İnternette arama yaparken farklı arama motorlarını amacına uygun bir şekilde ve etkin olarak kullanmak.
- ✓ İnternette olağan ve karşılaşılabileceğiniz zararları, riskleri önceden bilmek (güvenliweb, 2017).

Fakat internet okuryazarlığının daha çok internet ortamında elde edilen bilgilerin doğruluğunu sına ve eleştirel süzgeçten geçirebilme becerisi olduğunu söylemek daha doğru olacaktır. İnternet sosyal, politik, ekonomik ve kültürel hayatta büyük bir yer edinmiştir ve kullanıcıların ilgili süreçlerde çok daha etkin olmasına imkan

tanınmaktadır. İnternet okuryazarlığı bilgi edinmenin her aşamasında erişim, analiz etme, mesaj üretme ve değerlendirme becerisidir.

İnternet okuryazarlığının önemli boyutlarından biri internet ortamında edinilen bilgilerin doğruluğunun sorgulanmasıdır. Çocuklar ve gençler kaynağı ne olursa olsun edindikleri bilgilerin doğruluğuna çoğunlukla inanmaktadırlar. Aynı zamanda pek çok kaynaktan gelen bilgilerin mevcut olduğu bir ortamda geçerliliğin ve doğruluğun değerlendirilmesi zordur.

Geleneksel medyada belli sayıdaki kaynaktan gelen içerik ve mesajların editörler vb. süzgeçlerden geçerek aktarımı söz konusu iken dijital ortamlarda çok fazla sayıdaki kaynak tarafından üretilen içerikler herhangi bir süzgeçten geçmeden çok daha fazla kanal aracılığıyla internet kullanıcılarına ulaşmaktadır. İnternet genelde amatör ve profesyonel kaynakların ürettiği içerikler arasındaki sınırları bulanıklaştırmaktadır. İnternette gördüğümüz bir sitenin ilk bakışta verdiği profesyonel veya amatör izlenimi geçerlilik algısını büyük oranda belirlemektedir. İnternet ortamında genelde tüm bunlar bir araya gelince bir yazının kimin tarafından yazıldığını, amacının ne olduğunu ve hedef kitlelerin kim olduğunu bilmediğimiz bir durum ortaya çıkmaktadır (Hobs, 1997).

1.2. DİN EĞİTİMİ VE İNTERNET

Tarih boyunca din, insanların düşüncelerini, konuşmalarını, giyimlerini kısacası hayatının her alanını etkilemiş ve şekillendirmiştir. Ne kadar eskiye gidilirse gidilsin, insanın var olduğu her yerde herhangi bir dine mensup olmayan insanlara rastlanmakla birlikte, dini olmayan bir toplum bugüne kadar görülmemiştir (Frayer, 1964). Eski Yunan filozoflarından Plutarchus da: “Dünyayı dolaşın, duvarsız, edebiyatsız, kanunsuz, servetsiz şehirler bulacaksınız; fakat mabedsiz ve mabudsuz bir şehir bulamayacaksınız” (Cilacı, 1995: 24) derken, bu gerçeğe vurgu yapmıştır. İnsan, fitrat gereği üstün bir varlığa inanma eğilimi göstermektedir. İnsanın üstün bir varlığa inanma eğilimi sonucunda ortaya çıkan gereksinimini de din tamamlamaktadır. Dinin öğrenilmesi ise zaman, mekan ve toplumlara göre değişiklik arz etmektedir.

Allah her topluma emir ve yasaklarını açıklamak üzere, topluluğun dilinden anlayan, diliyle konuşan ve zamanın iletişim araçlarını kullanan peygamberler göndermiştir. Peygamberlerin öncelikli görevleri, Allah tarafından almış oldukları ilahi

mesajları insanlara eksiksiz iletmektir. Bu tebliğ görevini ise peygamberlerden sonra din adamları yerine getirmektedir.

Dinler, tarih boyunca mesajlarını ve öğretilerini geniş kitlelere ulaştırabilmek için teknolojinin imkanlarından yararlanmışlardır. Örneğin, Örneğin Gutenberg'in matbaasından ilk basılan kitap, İncil olmuştur. Öte yandan 1906 yılındaki dünyanın ilk radyo yayını, dini bir ayinin ve İncil'den okunan pasajların yayını ile başlamıştır (Vardi, 2013). Teknoloji geliştikçe eğitim ve din eğitimi şekilleri de çeşitlenmektedir. Din, eğitim araçlarının sunduğu imkanları yeri ve zamanına göre farklı formlarda kullanmaktadır. Yaygın olarak kullanılan din eğitimi şekilleri ise şunlardır: Yüz yüze Din Eğitimi, Yazılı Din Eğitimi, İşitsel din Eğitimi, Görsel Din Eğitimi ve Sanal Din Eğitimi (İnternet).

1.2.1. Din Eğitim Şekilleri

1.2.1.1. Yüz Yüze Din Eğitimi (Şifahi- Sözel)

Yüz yüze din eğitimi, eğitim araçlarındaki değişmeye rağmen değişmeyen temel unsurlardan biridir. Allah tarafından gönderilen vahiylerin peygamberlere iletilmesinde yüz yüze din eğitimi kullanılmıştır. Aynı şekilde peygamberlerin almış oldukları iletileri muhataplarına iletmeleri de yüz yüze din eğitimi ile olmuştur.

Yüz yüze din eğitimi, dini mesajların fert ve kitle üzerindeki etkisinin sürekli izlenebilmesi, bireyin dini hayatındaki kamil insan olma hedefine ulaşması, yanlış ve eksik anlayışların anında düzeltilmesi ve iletilerin geribildirim sayesinde hemen düzeltilmesi açısından tercih edilmektedir.

Teknolojideki gelişmelere rağmen ibadet alanlarında toplanan insanlar ile yüz yüze din eğitimi yapılmaya devam edilmektedir. Yazının icadı ile birlikte yüz yüze din eğitimi farklı bir boyut kazanarak, yazılan metinlerin paylaşımı sırasında da devam etmiştir. İlk dönem dini metinlerin kaleme alınması yüz yüze din eğitimi ile gerçekleştiği bilinmektedir.

Kur'an'ın sözlü aktarımı, İslam eğitiminin temel taşlarından biridir. Kur'an'ın öğrenilmesi, öğretilmesi ve ezberlenmesi Müslümanlar tarafından amaç ve hedef olarak görülmektedir. Dini metinlerin açıklanması ve yorumlanması ile birlikte yeni bilim

dallarının oluşması da yüz yüze din eğitiminin yapıldığı ilim meclislerinde ortaya çıkmıştır.

1.2.1.2. Yazılı Din Eğitimi

Yazılı din eğitimine ait eski kaynaklar kutsal kitaplar ve onların çevresinde gelişen dini yazma eserlerdir. Hz. Musa'ya Sina Dağı'nda kavminin uyması için gereken bütün kuralların bulunduğu levhanın verildiği ve Hz. Musa'nın levhadaki mesajları kavmine ilettiği Kur'an-ı Kerim'de bildirilmektedir (A'raf: 7/138-141-142-145-160; Bakara: 2/54; Taha: 20/83-97)

İncil'in yazıya geçirilmesi Hz. İsa'dan sonra havarileri tarafından olmuştur. Bulunan İncillerde Hz. İsa'nın yazdırdığına dair ifadeye rastlanmamaktadır (Tümer ve Küçük, 1997). Havariler tarafından yazılan İnciller Hristiyanların ilk kaynaklarını oluşturmaktadır. Cebrail tarafından Hz. Muhammed'e iletilen vahiyler, vahiy katiplerince eksiksiz bir şekilde yazıya aktarılmıştır. Yazılan vahiyler, Hz Ebu Bekir halifeliği zamanında tek kitap olarak toplanmıştır. Hz. Osman halifeliği zamanında ise çoğaltılarak İslam coğrafyalarına gönderilmiştir.

Kutsal kitapların yazımından sonraki dönemler ilahi metinlerin yorumlanması çerçevesinde oluşan din bilimlerinin yazıldığı eserlerin çoğalması ile devam etmiştir. Dini materyallerin basımı dinlerin yayılmasında önemli bir etken olmuştur (Williams, 1993).

Matbaanın gelişmesi ile birlikte dini yayınlar daha geniş insan topluluklarına ulaşmıştır. Böylece Yüz yüze iletişim ortamlarında bulunamayan kişi ve gruplara dini iletiler ulaştırılabiliştir (Vardi, 2003). İslam coğrafyasında ilk matbaa, İspanya'dan göç ettirilen Museviler tarafından 1492 yılında İstanbul'da kurulmuştur (Gerçek, 1939).

İlk Türk matbaası İbrahim Müteferrika tarafından 1727 yılında İstanbul'da kuruldu. İbrahim Müteferrikanın vefatından sonra 1797 yılında Mühendishane matbaası ve 1803 yılında da Üsküdar Matbaası kuruldu. İlk basılan dini nitelikli eserler ise, 1825 yılında Birgivi'nin Risale'si (ilmihal) ve Tercüme-i Şerh-i Siyeri'l Kebirdir (Kut ve Türe, 1996).

Günümüzde ise tüzel olarak Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve İlahiyat Fakülteleri bünyesinde dini eserler yayınlanmaktadır. Özel kurum, kişi ve dini hizmet amaçlı kurulan vakıflar bünyesinde dini yayıncılık yapılmaktadır.

1.2.1.3. İşitsel Din Eğitimi (Sesli)

1906 yılında radyonun hizmete sunulması ile birlikte din eğitimi alanında aracılı yarı etkileşim dönemi başlamıştır (Baydar, 1994). Radyo ile iletiler kapsamı sınırsız potansiyel alıcılara sinyaller aracılığı ile ulaştırılmaya başladı.

Radyonun yaygınlaşması ile dini içerikli yayınlar normal yayınlar arasında yerlerini almışlardır. Türkiye’de ilk resmi radyo yayını 1927’de, ilk dini yayın ise 1950 yılında, başlamıştır. İlk yayın Kur’an’ın okunması ile sınırlı tutulmuştur. Daha sonraları dini sohbetler, kandil gecelerinde mevlit yayınları, sahur programları ve iftar programları yayınlanmaya başlamıştır (Baydar, 1994). 1990 yılının başlarında özel radyoculuğun yayına başlaması ile birlikte dini içerikli bilgilerle yayın yapan radyolar yayın hayatına başladılar. Gün geçtikçe dini yayın yapan radyo sayısında büyük artış olmuştur.

İşitsel dini vasıtaların bir başka türü de sesli yayınlardır. Bu tür sesli yayınlar sayesinde uzaktan eğitim imkanı sağlanmıştır. Yapılan Kur’an okuma, meal okuma, sohbet etme, vaaz verme, mevlid ve ilahi okuma gibi yayınlar ile muhatabın dini duyguları canlı tutulmaya çalışılmıştır.

1.2.1.4. Görsel Din Eğitimi

Aracılı yarı etkileşimin gerçekleştiği din eğitimi araçlarından biri de televizyondur. İlk televizyon yayını 2 Kasım 1936 tarihinde Londra’da BBC stüdyolarında yayınlanmıştır. 1950’li yıllarda radyoların yaygınlık kazanması ile radyolardaki dini içerikli yayınlar televizyonlara aktarılmaya başlanmıştır. Televizyonda dini yayınların yayınlanmaya başlaması ile din adamlarının mesajları geniş kitlelere ulaşmaya başlamıştır.

Türkiye’de ilk dini yayın televizyon yayınının başlamasından 7 sene sonra 1975 yılında iftar programı ile başlamıştır. Günümüzde ise devlet kanalları ve özel kanalların birçoğunda kandil, bayram, sohbet ve ramazan ayına özel yayınlar yapılmaktadır.

Televizyonun yanı sıra kayıt esasına dayalı videokasetler de görsel din eğitimi sağlayan unsurlardan olmuşlardır. Videokasetler sayesinde kişilerin katılmadığı dini toplantı ve törenleri izleme ve aynı duyguları yaşama olanağı bulunmaktadır.

Sinemanın kurulduğu günden beri içerisinde dini materyallerin kullanılması ile birlikte tamamen dini içeriğe sahip olarak hazırlanmış filmler, dini tecrübe ve bilginin izleyiciye aktarılmasında kullanılmıştır.

Bilgisayarın ortaya çıkışı ve gelişmesi ile birlikte görsel din eğitimi araçlarında gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler ile birlikte dini içerikli bilgi ve materyaller Cd, USB'lere kaydedilerek bilgisayar ortamında dini bilgi ve pratiklerin öğrenilmesi imkanı sunulmuştur.

Akıllı telefonların ortaya çıkması ile farklı boyut kazanan din eğitimi cep telefonu servislerinin sunduğu hizmetlerin içine dini içerik de dahil oldu. Dini içerikli programların kaydedilmesi ve istenilen zamanda ulaşılabilmesi insanlara büyük kolaylık sağlamıştır.

1.2.1.5. Sanal (İnternet) Din Eğitimi

İnternet sayesinde bilgiye çok hızlı ulaşılabilmekte ve birçok işlem yapılabilmektedir. İnsan yerinden bile kalkmadan birçok etkinliği internet aracılığı ile yapabilmektedir. Bu işlemlerden birisi de internet aracılığı ile din eğitimidir.

İlk İslami web siteleri 1990'lı yıllarda Afrika ve Asya'dan ABD'ye mühendislik eğitimi almaya giden öğrencilerin çalışmaları sonucu ortaya çıkmıştır (Lawrence ve Cooke,2004).

Son yıllarda insanlar arasında kendini hızla kabul ettiren internet, yukarıda sıraladığımız din eğitimi araçlarını da içinde barındıran önemli din eğitim aracı olarak kabul edilebilir. İnternetin arşivleme hizmeti sayesinde radyo ve televizyondan kaçırdığımız dini içerikli programları tekrar izleyebilir, indirebilir veya paylaşabiliriz. Kitap, dergi, gazeteleri almadan internet ortamında açıp okuyabiliriz. Katılmadığımız konferans, panel, sempozyum vb. din eğitimi verilen yerleri internet sayesinde izleyebilir veya dinleyebiliriz. Din hakkında merak etiklerimizi araştırma imkanı bulabiliriz. Makale, tez, bildiri vb. bilimsel çalışmalara ulaşabiliriz.

Her gün, her dakika birçok video, resim, ses, yazı vb. şeylerin, yüklenmesi ile birlikte internet kaçırılan, ulaşılamayan birçok şeyi yanımıza getirebilmektedir. İnternet kullanımının yaygınlaşması, internette yer alan dini bilgilerin ve sunulan din hizmetlerinin daha yaygınlaşması ve geniş kitlelere sunulmasını da beraberinde getirmiştir. Bireyin zararlı alışkanlık ve davranışlarından korunması, dinin tanıtılması, dini bilgi ve uygulamaların geniş kitlelere ulaştırılması için internetin imkanları da yaygın olarak kullanılmaktadır (Vardi, 2013).

İnternet kullanıcıları, kendi inançları hakkında bilgi arama, diğer inançlar hakkında bilgi arama, dini müzik ve ilahi indirme, dini sitelere üye olma, dini sitelerden bilgi indirme, kutsal gece ve bayramlarda mesaj gönderme, e-mail yoluyla dini bilgi alma ve verme, dini sohbet odalarına girme, dini içerikli oyunlar oynama, online ibadete katılma vb. faaliyetler için interneti kullanmaktadırlar (Larsen, 2001). Aynı zamanda interneti kullanan kişiler öğrenmede sorumluluk alıp, kendi öğrenmelerini yönlendirebilme imkanına sahip olabilmektedirler. Alanında uzman kişilere sorular yönelterek öğrenmek istedikleri bilgilere ulaşma imkanı bulabilirler.

DİB tarafından 2014 yılında yapılan “Türkiye’de Dini Hayat Araştırması” adlı çalışma sonuçlarına göre dini bilgilerin en çok öğrenilme yaş grubu %47,4 ile 6-10 yaş grubu olurken, ikinci sırada %30,1 ile bizim de çalışma grubumuz olan 11-13 yaş grubu olmuştur. Aynı araştırma sonuçlarına göre dini bilgi kaynaklarına ulaşmada en çok başvurulan kaynak, ailem ve yakın çevrem %91,8 olurken, 4,8 ile internet on birinci sırada yer almaktadır (DİB, 2014). Mak Danışmanlık tarafından Haziran 2017 yılında yapılan “Türkiye’de Toplumun Dine ve Dini Değerlere Bakışı” başlıklı araştırma da ise, internetten dini bilgi öğrenme oranının % 45 düzeyinde gerçekleştiğini ortaya koymuş.

Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde insanların dini öğrenmede başvurdukları kaynaklar, teknolojinin ve internetin gelişmesi ile birlikte farklılık göstermektedir. İnternetten din öğrenme üç sene gibi kısa bir zaman diliminde %40 artış göstermiştir. Bu araştırmalardan yola çıkarak gelecekte internetten din öğrenme, interneti dini kaynak olarak görme oranında artış olacağı kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.3. DİN EĞİTİMİ VE İNTERNET SİTELERİ

Günümüzde dini bilgi ve uygulamaların tanıtımı ve internette yer alan zararlı siteler ile etkili mücadele için resmi kuruluş, dini gurup, tüzel kişi ve bireyler tarafından hazırlanmış dini içerikli siteler bulunmaktadır (Vardi, 2013).

Vardi (2013), dini içerikli Türkçe internet sitelerini şu şekilde kategorilendirmiştir:

- a. Kurum itibari ile dini içerikli Türkçe internet siteleri,
- b. İçerik itibari ile dini içerikli Türkçe internet siteleri,
- c. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ve İmam Hatip Lisesi Meslek dersleri eğitim ve öğretimine yönelik internet siteleri,
- d. Genel anlamda dini içerikli olmamakla beraber sayfalarında dini içeriğe yer veren internet siteleri,
- e. Dini içerikli yayın yapan radyo ve televizyonlara ait internet siteleri,
- f. Dini içerikli yayın yapan dergilerin internet siteleri,
- g. Sadece internette yayınlanan dini içerikli e- dergiler,
- h. Dini içerikli videoların yayımlandığı internet siteleri,
- i. Dini içerikli oyun siteleri,
- j. Dini içerikli sohbet ve form sayfaları,
- k. Dini içerikli evlilik siteleri,
- l. Dini içerikli iletişim için kurulan e-posta gurupları,
- m. Hac ve umre seyahati düzenleyen tur operatörlerine ait internet siteleri,
- n. Tesettür giyim firmalarına ait ticari internet siteleri,
- o. Rüya yorumları.

Din, mesajlarını muhataplarına iletebilmek için internetin sunduğu imkanları kullanmaktadır. Dini bilgi içerikli web site sayısı her geçen gün artmaktadır. Günümüzde internet ortamında sadece Hristiyanlığa ait otuz dört bin farklı mezhep veya dini grubu temsil eden web sitesi yer almaktadır. Herhangi bir Hristiyan grubun ismi esas alınarak, Google üzerinde yapılacak arama sonucunda, yüzlerce web sitenin listelendiğini görmek mümkün olacaktır. Buradan hareketle; diğer dinleri temsil eden mezhep ve dini gruplar dikkate alındığında, dini web site sayısının milyonları bulacağı düşünülebilir (Haberli, 2015). Ayrıca, İslam'ın bilgi edinmeyi teşvik ettiği ayet ve

hadislerle internetin bilgiye ulaşmada sunduğu imkanlar bağdaşmaktadır. ‘‘Oku’’ (A’lak: 96/1). ‘‘İlim aramak her Müslümana farzdır.’’ (İbn Mace, 1982: Hadis, 224). Bu vb. ayet ve hadisler sayesinde Müslümanlar bilgi edinmek ve bilgilerin doğruluğunu tespit etmek için uzun seyahatler yapmışlardır (Hodgson, 1974).

İnternet, dinlere geleneksel medyanın sunmadığı birtakım imkanlar sunmaktadır. İnteraktif ortamlarla birlikte insanlar bir kısım dini pratikleri sanal olarak gerçekleştirebilmektedirler. Örneğin, internetin interaktif özelliğiyle, dünyanın herhangi bir yerindeki bir Yahudi Ağlama Duvarı’na dua göndermekte, bir Hristiyan günah çıkartmakta, bir Müslüman sanal hac uygulamasıyla Kabe’yi sembolik de olsa ziyaret etmektedir (Haberli, 2015).

Teknolojinin sunduğu geniş imkanlar ve internet kullanımının hızla yaygınlaşması ile birlikte internetin kişilerin sosyalleşme ve bilgi edinme süreçlerine etkileri giderek artmaktadır. İnternet üzerinden kişiler dini bilgilere erişebilmekte ve isteyen internet aracılığıyla din eğitimini alabilmektedir. İslam dininin müntesipleri de teknolojinin sunduğu imkanlar çerçevesinde interneti kullanarak dinlerini öğrenebilmektedirler (Vardi, 2013). İnternet ile online fetvalar, videolar, dini yazılarla birlikte sanal ortam, yeni bir yaklaşım olarak dini otorite sunabilmektedir. Bir internet portalı, bir bireye dini anlamda rehberlik etme, kaynak sunma, vaizlik yapma gibi konularda yeterli motivasyonu sağlayabilir (Bunt, 2009).

Zamanla internetin mekan ve zaman engellerini kaldırması ile birlikte ilim adına yapılan zorlu yolculuklar önemini kaybetmiştir. Günümüzde belki de ulaşılması çok zor bilgi ve belgelere internet aracılığı ile ulaşılabilen hatta dijital baskısı alınabilmektedir.

İnternet sunduğu kolaylıklar nedeniyle dini bilgiye erişmek isteyen bireyler için de son derece cazip bir ortam sağlanmaktadır (Ekinci, 2015). Dinini öğrenmek isteyen bireyler, uzak mesafeler kat etmeden evinde ekranın karşısında bilgiye sahip olabilmektedirler. Fakat kullanıcı seçici ve dikkatli değilse her kesimden insanın aktardığı dini bilgiyi edinme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Öyle ki, bilgi için ekran başına geçen birey için, istediği ve istemediği her türlü bilgi karşısına çıkmakta ve bu bilgileri edinmesiyle dini bilgi metaya dönüşebilmektedir (Erken, 2016).

İnternet bütün bu gerçekliği ve avantajının yanında din ile ilgili doğru, yanlış veya benzer bir çok bilgiye ulaşma imkanı sunmaktadır. Burada önemli olan milyonlarca din ile ilgili bilgiden doğru olanı bulmak veya doğru dini bilgileri paylaşmaktır. İnternetin gücü göz önüne alındığında internet okuryazarlığı kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Yapılan bir hata veya kasıtlı bir işlem birçok insanı olumsuz olarak etkileyebilmektedir. İnsanların yanlış dini bilgiler öğrenmelerine, bid'at ve hurafelerin ortaya çıkmasına ve hızla yayılmasına neden olabilmektedir.

Din eğitimi ve internet siteleri ile bilgi verildikten sonra Çalışmanın bu bölümünde internette yer alan resmi din eğitimi kuruluşlarının web sitelerinden (DİB, Müftülükler ve Eba)'dan bahsedilecektir.

1.3.1. Diyanet İşleri Başkanlığı

Her yaştan insana vaaz, hutbe, kurs, seminer, konferans ve basın-yayın yoluyla, temel dini bilgileri, din kültürünü ve ahlaki değerleri kazandırmayı hedefleyen DİB, 1997 yılından itibaren interneti kullanmaya başlamıştır (Çuhadar, 2015). İnternetin hızlı gelişmesi neticesinde DİB resmi web sitesi (www.diyamet.gov.tr) de gelişmiş olup, günümüzde sadece bilginin aktarıldığı değil, bilginin paylaşıldığı, yeni bilgilerin eklendiği bir ortam haline gelmiştir.

DİB resmi web sitesinin ana sayfası incelendiğinde yaygın din eğitimi açısından şu bölümler yer almaktadır (www.diyamet.gov.tr):

Kur'an-ı Kerim Portalı: Bu bölümde Kur'an'ı Kerim okunabilmekte ve farklı kıraatlerde dinlenebilmektedir. Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenme ve tecvid bilgileri öğrenilebilmektedir. Kur'an-ı Kerim mealine, tefsirine ve sureler ile ilgili genel bilgilere ulaşılabilir. Bu bölüm aynı zamanda program olarak da dijital araçlara indirilebilmektedir.

Hadis Portalı: Hadisler ile İslam, 40 hadis 40 yorum, Riyazu's Salihin, Hadisler ile ilgili videolar, hadis kartelaları, hadis kitapları, hadis ilmi ve usulü ile ilgili kapsamlı bilgilere bu bölümden ulaşılabilir.

Namaz Portalı: Namaz ilmihali, kısa namaz duaları ve sureleri, caminin bölümleri, tarihi camiler, 3D ile cami gezintisi, görüntülü abdest alınışı, görüntülü namaz kılınışı,

namaz kitaplığı, namaz vakitleri, ezan ve sala dinleme, çocuk ve namaz bölümlerinden oluşmaktadır.

Hac ve Umre Portalı: Hac ve Umre ile ilgili kaynaklar, programlar, duyurular, afişler ve kaynak kitapların bulunduğu bölümü oluşturmaktadır.

Dini Sorular Portalı: Bu bölümde sıkça sorulan sorular ve cevapları, konularına göre soru ve cevapları, görüntülü soru ve cevapları bulunmakla birlikte, yazılı olarak soru sorulabilmektedir.

Dini Yayınlar Portalı: Bu bölümde diyanetin çıkarmış olduğu süreli yayınlar bulunmakla birlikte dini kitapların satışı da yapılmaktadır. Bunun haricinde sesli ve görüntülü yayınlar canlı takip edilebilmektedir.

E-Kütüphane Portalı: Bu bölüm sayesinde dini kaynaklara, makalelere, tez ve dokümanlara farklı sitelerin bağlantıları kullanılarak ulaşılabilmektedir.

DİB Mobil: Mobil uygulamaların tanıtımının yapıldığı ve uygulamaların indirilebildiği bölümdür. Mobil uygulamalar indirilerek internet bağlantısının olmadığı zamanlarda bile bu uygulamadan yararlanılabilmektedir.

1.3.1.1. Müftülükler

Müftülüklere ayrılan sayfalarda; müftülüğün tanıtımı, tarihçesi, personel hakkında bilgileri, haberler, bilgi edinme, namaz vakitleri, aile ve dini rehberlik, hutbeler, vaaz ve irşad, camiler, hac ve umre hizmetleri, kurban hizmetleri, kutlu doğum etkinlikleri, ramazan hizmetleri, münhal kadrolar, dokümanlar, duyurular, mesajlar, günün ayeti, hadisi ve duası, dini yayınlar, mobil hizmetler, kız ve erkek Kur'an Kursları, sosyal medya hizmetleri bulunmaktadır. Ayrıca il müftülüklerinin sayfasından, İl'e bağlı ilçe müftülük sayfalarına da giriş yapılabilmektedir (<https://erzurum.diyanet.gov.tr>).

1.3.2. Eğitim Bilişim Ağı (EBA)

Tarih boyunca örgün din eğitimi, eğitimde olduğu gibi teknolojiyi takip etmiş ve teknolojinin imkanlarından faydalanmıştır (Vardi, 2003). Dünyada olduğu gibi ülkemizde de milli eğitim politikaları yenilenmeyi öngören şekilde planlanarak, uygulanmaya çalışılmıştır. Bunun neticesi olarak 2012 yılında Fırsatları Artırma ve

Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi uygulanmaya başlanmış olup çok geniş, kapsamlı ve maliyetli bir proje olmuştur. FATİH Projesi kapsamında tüm okullara etkileşimli tahta (ET), tablet bilgisayar ve internet ağı altyapısı sağlanması öngörülmüştür. Bu sayede, eğitimde fırsat eşitliğinin yanı sıra, eğitim ve öğretim süreçlerinde Bilişim Teknolojileri (BT) kullanımının geliştirilmesi amaçlanmıştır. İlk olarak ortaöğretim düzeyinde uygulamaya konulan, 2011 ve 2019 yılları arasındaki süreçte ise tüm eğitim düzeylerine yaygınlaştırılacak olan proje, beş ana bileşenden oluşur. Eğitimde FATİH Projesinin ana bileşenleri aşağıdaki gibidir:

Şekil 1.1. Fatih Projesi (fatihprojesihakkında)

Bizim konumuz ile doğrudan ilgili olan, Eğitimde FATİH Projesinin içerik ayağını oluşturan Eğitim Bilişim Ağı (www.eba.gov.tr), Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur. Bu platformun amacı; bilgi teknolojileri aracılığıyla etkili materyal kullanımını destekleyip teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlamaktır. EBA, sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve incelemeden geçmiş e-İçerikler sunmakta, eğitim ve teknolojiye yeni teknolojideki yenilikleri takip ederek gelişmeye devam etmektedir.

Değişen ve gelişen dünyada her yenilik eğitime farklı bir boyut eklemiştir. Günümüzde küreselleşen bir bilgi ağı olan internet, eğitim için önemli bir basamak taşı olmuştur (Güvendi, 2014).

Eğitim, hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. EBA; okulda, evde, kısacası zamandan ve mekândan bağımsız olarak ihtiyaç duyulan her yerde ve her zaman kullanılabilir. Bu da eğitimin dört duvar dışında da gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

Bilgi kaynağı haline gelen EBA farklı bölümlere ayrılarak kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. EBA'nın içinde şu bölümler bulunmaktadır: EBA Ders Modülü, Haber Modülü, Video Modülü, Görsel modülü, Ses Modülü, Kitap Modülü, Dergi Modülü, Doküman Modülü, Yarışma Modülü, Uygulamalar Modülü, EBA Dosya Modülü, e-Kurs Modülü, EBA Dükkan (MEB). Modüller ayrıntılı olarak incelendiğinde EBA'nın ne kadar büyük ve donanımlı bir arşivleme imkanına sahip olduğu anlaşılacaktır.

EBA'da bulunan e-içerikler, alanında uzman ekipler tarafından üretilmekte; ayrıca Türkiye'de ve dünyada dijital yayıncılık alanında önde gelen eğitim firmaları tarafından sağlanan içeriklerle de zenginleştirilmektedir. Aynı zamanda eğitim platformu öğretmen ve öğrenci kullanıcı kitlesinin yaptığı paylaşımlarla birlikte gittikçe büyüyen bir kaynak havuzu haline gelmiştir ve her geçen gün bu kaynak havuzu paydaşların katılımı ile büyümektedir (MEB). İnsanların paylaşımı ile gün geçtikçe büyüyen EBA tüm alan ve derslerde olduğu gibi dini öğrenmeye de imkan sunacak birçok doküman ve uygulamayı içinde barındırmaktadır.

Eba'da öğrenci, öğretmen ve velilerin faydalanabileceği videolu ders anlatımları, ders notları, sınavlar, kazanım testleri, oyunlar, görseller, animasyonlar, ilahi ve çocuk şarkıları bulunmaktadır. Öğretmen öğrencisine eba üzerinden ödev verip aynı zamanda takibini de yapabilmektedir. Öğrenme kısacası dört duvar arasından çıkarılıp, internetin olduğu her yerde yapılabilir. Öğrenci aklına takılan bir soru olduğu zaman anında internetten öğrenebildiği gibi, öğretmenin rehberliğinde internetten faydalanarak dini bilgi ve öğretilere de ulaşabilmektedir. Eba sayesinde öğrenciler genelde örgün ve yaygın eğitimden, özelde örgün ve yaygın din eğitiminden faydalanabilmektedirler. Son yapılan düzenlemeye göre Eba'dan yararlanmak isteyenler üye olmak zorunda olmamaları da ayrı bir kolaylık sağlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi anket ve anketin güvenilirlik ve geçerliliğine dair bilgiler verilmiştir.

2.2. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Araştırmada öğrencilerin interneti kullanarak dini bilgileri öğrenmelerini tespit etmek hedeflendiğinden nicel araştırma modellerinden tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.” (Karasar, 2015: 77).

2.3. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Artvin il merkezinde yer alan ortaokulda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, Artvin il merkezinde bulunan İmam Hatip Ortaokulu, Gazi Ortaokulu, 7 Mart Ortaokulu, Yenimahalle Ortaokulu 5. 6. 7. 8. sınıfta eğitim gören 435 öğrenci oluşturmaktadır. Anket uygulaması gönüllülük esasına göre uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Dağılımları

Sınıflar	Kız	Erkek	Toplam
5. Sınıf	48	60	108
6. Sınıf	47	51	98
7. Sınıf	67	52	109
8. Sınıf	64	46	110
TOPLAM	226	209	435

2.4. VERİ TOPLAMA ARACI

Öğrencilerin internetten din öğrenmeye yönelik tutumlarını incelemek için 15 maddelik taslak form oluşturulmuştur. Taslak form alanda uzman bir akademisyen ile din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni olarak görev yapan bir kişi tarafından incelenmiştir. Uzmanların verdikleri düzeltmeler çerçevesinde taslak forma son şekli verilmiş ve formdan 6 madde çıkarılmıştır. Sonrasında ise dil uzmanı taslak formu incelemiş ve uygulama aşamasına geçilmiştir.

Taslak formun derecelendirmesinde beşli likert kullanılmıştır. Kesinlikle katılıyorum cevabı için 5, katılıyorum cevabı için 4, kısmen katılıyorum için 3, katılmıyorum için 2 ve kesinlikle katılmıyorum için ise 1 kodlanmıştır. Taslak formdaki 9 maddeden 3'ü (4, 6 ve 8 no'lu maddeler) ters olarak sorulmuş ve ters madde olarak kodlanmıştır.

Öncelikle güvenilirlik analizleri yapılmış ve 0.30 altında değer çıkan 3 madde ölçekten çıkarılmıştır. Sonrasında ise açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı 0.81 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin maddelerinin madde toplam korelasyonları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.2. Ölçeğin Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları

	Madde toplam korelasyonları
m1	,613
m2	,627
m7	,591
m9	,568
m10	,552
m13	,503

Açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılabilmesi için; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri kullanılarak örneklemin yeterliği ve Bartlett'in küresellik testi kullanılarak verilerin faktör analizine uygunluğu incelenmesi gerekmektedir (Seçer, 2015). KMO değeri .84 bulunmuş, Bartlett testi sonucunda ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık (χ^2

=764,111, $p=.000$) olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin açıkladığı varyans %51.87 olarak bulunmuştur. Madde faktör yük değerlerinin ise 42 ile 58 arasında olduğu aşağıdaki tabloda görülmektedir. Literatürde madde faktör yük değerlerinin 32'den yüksek olması maddenin ölçekte olmasını gerekli kılacağı şeklinde yorumlanmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2001). Ölçeğin puanlanması şu şekilde yapılmıştır: Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 30, en düşük puan ise 6'dır.

Tablo 2.3. Madde Faktör Yük Değerleri

	Madde faktör yük değerleri
m1	,571
m2	,584
m7	,537
m9	,506
m10	,490
m13	,424

2.4.1. Katılımcı Bilgi Formu

Araştırmada ele alınan demografik değişkenlere ilişkin bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bağımsız değişken olarak cinsiyet, sınıf düzeyi, ailenin gelir durumu, anne-baba eğitim durumları, meslekleri ve tutumları, haftalık harçlıkları, internette harcadıkları harçlıkları, interneti kullanım süreleri ve amaçları, internetin faydaları ve zararları, internetten din öğrenme hakkında bilgi sahibi olmaları gibi araştırma problemi ile ilişkili olduğu düşünülen çeşitli sorular yöneltilmiştir. Formun hazırlanmasında benzer araştırmalardan istifade edilmiştir.

2.4.2. İnternette Din Öğrenme Tutum Ölçeği

Öğrencilerin internette din öğrenme tutumlarını belirlemek için “İnternette Din Öğrenme Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçme aracı 5’li likert (1=Kesinlikle

Katılmıyorum-5=Kesinlikle Katılıyorum) tipi bir ölçme aracıdır. 15 maddeden oluşmaktadır.

2.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin toplanması için hazırlanan Din Öğrenmede İnterneti Kullanma Ölçeği 2015-2016 eğitim öğretim yılının Haziran ayında okullara gidilerek gönüllülük esasına dayalı bizzat araştırmacı tarafından sınıf öğretmenleri yardımı ile okullarda sınıf sınıf uygulanmıştır.

2.6. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın amacı, katılımcıların internetten din öğrenmeye karşı tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Bunun için öncelikle internetten din öğrenmeye karşı tutum ölçeği geliştirilmiştir. Sonrasında ise ölçeğin normal dağılım göstermesi nedeni ile iki gruplu değişkenler için ilişkisiz örneklem t-testi kullanılmıştır. İki'den fazla değişkenler için de ONE WAY ANOVA kullanılmıştır.

2.7. NORMALLİK ANALİZLERİ

Ölçeğin normal dağılıp dağılmadığı basıklık, çarpıklık değerleri ile mean, medyan ve mode değerlerinin birbirine yakın olması ile belirlenmektedir. Bu çerçevede aşağıdaki tabloda ölçeğin bu değerleri verilmiştir. Tabloya bakıldığında mean, medyan ve mode değerlerinin birbirine yakın olduğu, basıklık ve çarpıklık değerlerinin ise istenilen değer arasında (-1, +1) olduğu görülmektedir. Bu nedenle analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 2.4. Ölçeğin Normal Dağılıp Dağılmadığı Basıklık, Çarpıklık Değerleri ile Mean, Medyan ve Mode Değerleri

Mean	17,24
Median	18,00
Mode	18,00
Skewness (Çarpıklık)	-,118
Kurtosis (Basıklık)	,112

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmamızın bu bölümünde, araştırma kapsamında toplanan veriler ve verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular üç farklı başlık altında yer almaktadır. Birinci kısımda demografik özelliklerden, ikinci kısımda öğrencilerin internet kullanımından, üçüncü kısımda ise öğrencilerin internette din öğrenmeye yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler ile ilişkisinden bahsedilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri sayı ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri

Sınıflar	Sayı	%
5. Sınıf	111	25,9
6. Sınıf	98	22,9
7. Sınıf	109	25,5
8. Sınıf	110	25,7
TOPLAM	428	100,0

Araştırmaya, 111 (% 25,9) 5. Sınıf, 98 (% 22,9) 6. Sınıf, 109 (% 25,5) 7. Sınıf, 110 (% 25,7) 8. Sınıf olmak üzere toplamda 428 öğrenci katılmıştır. Tablo 3.1'e bakıldığında öğrenci sayılarının ve yüzdelerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerinin birbirine yakın olması araştırma sonuçlarını olumlu etkilemiştir.

Tablo 3.2. Öğrencilerin Cinsiyetleri

Cinsiyet	Sayı	%
Kız	209	48,8
Erkek	211	49,3
Kayıp Değer	8	1,9
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.2 incelendiğinde, araştırmaya 209 (% 48,8) kız öğrenci, 211 (% 49,3) erkek öğrenci katılmış olup, 8 (% 1,9) öğrenci de bu soruya cevap vermemiştir. Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrenci sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Ailenin Gelir Durumu

Gelir Durumu	Sayı	%
Yüksek	32	7,5
Ortanın üstünde	132	30,8
Orta	231	54,0
Ortanın altında	21	4,9
Düşük	8	1,9
Kayıp Değer	4	0,9
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrenciler ailelerinin gelir durumuna 32 (% 7,5) kişi yüksek, 132 (% 30,8) kişi ortanın üstünde, 231(% 54,0) kişi orta, 21 (% 4,9) kişi ortanın altında, 8 (% 1,9) düşük olarak cevap vermişlerdir. 4 (% 0,9) öğrenci ise ailesinin gelir durumunu belirtmemiştir. Ailesinin gelir durumuna bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası ailesinin gelir durumunu orta olarak belirtmiştir.

Tablo 3.4. Annenin Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Sayı	%
Okur-yazar değil	7	1,6
İlkokul mezunu	119	27,8
Ortaokul mezunu	95	22,2
Lise veya dengi okul mezunu	115	26,9
Üniversite veya yüksek okul mezunu	76	17,8
Kayıp Değer	16	3,7
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu şu şekildedir: Okur-yazar olmayan 7 (% 1,6), ilkokul mezunu olan 119 (% 27,8), ortaokul mezunu olan 95 (% 22,2), lise ve dengi okul mezunu olan 115 (% 26,9), üniversite veya yüksekokul mezunu olan 76 (% 17,8) kişidir. Anne eğitim durumu belirtmeyen ise 16 (% 3,7) kişidir.

Tablo 3.5. Babanın Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Sayı	%
Okur-yazar değil	2	,5
İlkokul mezunu	55	12,9
Ortaokul mezunu	78	18,2
Lise veya dengi okul mezunu	158	36,9
Üniversite veya yüksekokul mezunu	116	27,1
Kayıp Değer	19	4,4
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.5 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumu şu şekildedir: Okur-yazar olmayan 2 (% 0,5) , ilkokul mezunu olan 55 (% 12,9) , ortaokul mezunu olan 78 (% 18,2), lise ve dengi okul mezunu olan 158 (% 36,9), üniversite veya yüksekokul mezunu olan 116 (% 27,1) kişidir. Babasının eğitim durumunu belirtmeyen öğrenci ise 19 (% 4,4) kişidir.

Tablo 3.6. Öğrencinin Annesinin Mesleği

Meslekler	Sayı	%
İşsiz-ev hanımı	268	62,6
Serbest meslek	47	11,0
Çiftçi	1	,2
Esnaf-tüccar	16	3,7
İşçi-işçi emeklisi	23	5,4
Memur- memur emeklisi	62	14,5
Kayıp değer	11	2,6
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrenciler, annelerinin mesleğini, 268 (% 62,6) kişi işsiz- ev hanımı, 47 (% 11,0) kişi serbest meslek, 1 (% 0,2) kişi çiftçi, 16 (% 3,7) kişi esnaf- tüccar, 62 (% 14,5) kişi işçi-işçi emeklisi, 62 (% 14,5) kişi memur- memur emeklisi olarak belirtmişlerdir. Annesinin mesleği sorusuna cevap vermeyen öğrencilerin sayısının 11 (% 2,6) olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin büyük bir çoğunluğunun (% 62,6) ev hanımı olduğu görülmektedir.

Tablo 3.7. Babasının Mesleği

Meslekler	Sayı	%
Serbest meslek	116	27,1
Esnaf tüccar	45	10,5
İşçi işçi emeklisi	102	23,8
Memur-Memur emeklisi	148	34,6
Kayıp Değer	17	4,0
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.7 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrenciler babalarının mesleğini, 116 (% 27,1) kişi serbest meslek, 45 (% 10,5) kişi esnaf- tüccar, 102 (% 23,8) kişi işçi-işçi emeklisi, 148 (% 34,6) kişi memur- memur emeklisi olarak belirtmişlerdir. Babasının mesleğini işaretlemeyen öğrenci sayısının ise 17 (% 4,0) kişi olduğu

görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının çoğunluğunun memur-memur emeklisi olduğu görülmektedir

Tablo 3.8. Algılanan Anne Tutumu

Tutum	Sayı	%
Demokratik	175	40,9
Otoriter	39	9,1
Aşırı koruyucu	87	20,3
İlgisiz	4	0,9
Mükemmeliyetçi	76	17,8
Kayıp Değer	47	11,0
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.8 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilere göre annesinin kendisine karşı tutumu sorulduğunda; 175 (% 40,9) öğrenci annesinin demokratik olduğunu, 39 (% 9,1) öğrenci annesinin otoriter olduğunu, 87 (% 20,3) öğrenci annesinin aşırı koruyucu olduğunu, 4 (% 0,9) öğrenci annesinin ilgisiz olduğunu, 76 (% 17,8) öğrenci annesinin mükemmeliyetçi olduğunu belirtmiştir. Annesinin kendisine karşı tutumu sorusuna cevap vermeyen öğrenci sayısı ise 47 (% 11,0)'tir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu annelerinin kendilerine karşı demokratik tutum sergilediği belirtirken, çok az sayıda öğrenci ise annesinin kendisine karşı ilgisiz olduğunu belirtmiştir.

Tablo 3.9. Algılanan Baba Tutumu

Tutum	Sayı	%
Demokratik	182	42,5
Otoriter	41	9,6
Aşırı koruyucu	82	19,2
İlgisiz	7	1,6
Mükemmeliyetçi	69	16,1
Kayıp Değer	47	11,0
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.9 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilere göre babasının kendisine karşı tutumu sorulduğunda; 182 (% 42,5) öğrenci babasının demokratik olduğunu, 41 (% 9,6) öğrenci babasının otoriter olduğunu, 82 (% 19,2) öğrenci babasının aşırı koruyucu olduğunu, 7 (% 1,6) öğrenci babasının ilgisiz olduğunu, 69 (% 16,1) öğrenci babasının mükemmeliyetçi olduğunu belirtmiştir. Babasının kendisine karşı tutumu sorusuna cevap vermeyen öğrenci sayısı ise 47 (% 11,0)'tir. Araştırmaya katılan öğrencilerin verdiği anne ve baba tutumları karşılaştırıldığında benzer sonuçlara ulaşılmaktadır.

Tablo 3.10. Katılımcıların Dindarlık Durumları

Dindarlık Düzeyi	Sayı	%
Çok dindarım	70	16,4
Dindarım	233	54,4
Biraz dindarım	102	23,8
Dindar değilim	14	3,3
Kayıp değer	9	2,1
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.10 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık durumlarına bakıldığında, çok dindar olduğunu düşünen 70 (% 16,4) öğrenci, dindar olduğunu düşünen 233 (% 54,4) öğrenci, biraz dindar olduğunu düşünen 102 (% 23,8) öğrenci, dindar olmadığını düşünen 14 (% 3,3) öğrencidir. Araştırmaya katılanlardan bu soruya cevap vermeyen 9 (% 2,1) öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu kendisini dindar olarak görmektedir.

Tablo 3.11. Katılımcılara Göre Ailesinin Dindarlık Durumu

Dindarlık düzeyi	Sayı	%
Çok dindar	133	31,1
Dindar	221	51,6
Biraz dindar	54	12,6
Dindar değil	9	2,1
Kayıp Değer	11	2,6
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.11 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin ailesinin dindarlık durumlarına bakıldığında, ailesinin çok dindar olduğunu düşünen 133 (% 31,1) öğrenci, ailesinin dindar olduğunu düşünen 221 (% 51,6) öğrenci, ailesinin biraz dindar olduğunu düşünen 54 (% 12,6) öğrenci, ailesinin dindar olmadığını düşünen 9 (% 2,1) öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerden bu soruya cevap vermeyen ise 11 (% 2,6) öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası ailesini dindar olarak görmektedir.

Tablo 3.12. Öğrencinin Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Ders Başarısı

Puan	Sayı	%
85 puan ve üzeri	275	64,3
70-84 arası	87	20,3
55-69 arası	36	8,4
45-54 arası	13	3,0
44 puan ve altı	8	1,9
Kayıp Değer	9	2,1
TOPLAM	428	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders başarısına bakıldığında; 275 (% 64,3) öğrencinin ders notu 85 puan üzerinde, 87 (% 20,3) öğrencinin ders notu 70 ve 84 puan arasında, 36 (% 8,4) öğrencinin ders notu 55 ve 69 puan arasında, 13 (% 3,0) öğrencinin ders notu 45 ve 54 puan arasında 8 (% 1,9) öğrencinin ders notu 44 puan ve altında olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 9 (% 2,1) kişi bu soruya cevap vermemiştir. Öğrencilerin tamamına yakını Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden geçer not aldığını belirtmektedir. Burada başarı ölçütü öğrencilerin birinci dönem DKAB dersi not ortalamalarıdır.

Tablo 3.13. Öğrencilerin Dini Bilgileri Öğrenmeye İhtiyaç Duyma Sıklıkları

Zaman	Sayı	%
Her zaman	162	37,9
Bazen	126	29,4
İhtiyaç duydukça	116	27,1
Hiçbir zaman	6	1,4
Kayıp Değer	18	4,2
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.13 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilere sorulan dini bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duyma sıklıklarına verilen cevaplar şu şekildedir: Her zaman dini bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duyarım seçeneğini işaretleyen 162 (% 37,9) öğrenci, bazen dini bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duyarım seçeneğini işaretleyen 126 (% 29,4) öğrenci, ihtiyaç duydukça dini bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duyarım seçeneğini işaretleyen 116 (% 27,1) öğrenci, hiçbir zaman dini bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duymam seçeneğini işaretleyen 6 (% 1,4) öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerden bu soruya cevap vermeyen ise 18 (% 4,2) öğrenci olduğu görülmektedir.

4.2. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN İNTERNET KULLANIM ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanım özellikleri ve internet hakkındaki görüşleri sayı ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo 3.14. Katılımcıların İnterneti Günlük Kullanma Süreleri

Süre	Sayı	%
Hiç kullanmıyorum	28	6,5
İhtiyaç duydukça	111	25,9
1 saatten az	49	11,4
1-2 saat	104	24,3
2-3 saat	58	13,6
3-4 saat	12	2,8
4-5 saat	23	5,4
5-6 saat	10	2,3
6-7 saat	10	2,3
7 saatten fazla	22	5,1
Kayıp Değer	1	,2
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.14 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin interneti günlük kullanım süreleri şu şekildedir: İnterneti hiç kullanmayan 28 (% 6,5) öğrenci, ihtiyaç duydukça kullanan 111 (% 25,9) öğrenci, 1 saatten az kullanan 49 (% 11,4) öğrenci, 1-2 saat arası kullanan 104 (% 24,3) öğrenci, 2-3 saat arası kullanan 58 (% 13,6) öğrenci, 3-4 saat arası kullanan 12 (% 2,8) öğrenci, 4-5 saat arası kullanan 23 (% 5,4) öğrenci, 5-6

saat arası kullanan 10 (% 2,3) öğrenci, 6-7 saat arası kullanan 10 (% 2,3) öğrenci, 7 saatten fazla kullanan 22 (% 5,1) öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 1 (% 0,2)'i bu soruya cevap vermemiştir. Dinçer GÜNDOĞDU'nun "İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Düzeyleri ve Amaçları" adlı yüksek lisans tezinde interneti öğrencilerin %60,9'u haftada "1-3 saat" internet kullandığı görülmektedir. Öğrencilerin %23,2'si "4-6 saat" internet kullanırken, "7-10 saat" internet kullananların oranı ise %9,5'dir. %5,9'luk oran "11-15 saat" kullanırken, % 0,5lik küçük bir bölümün haftada "16 saatten fazla" internet kullandığı belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında yaptığımız araştırma sonuçları ile örtüştüğü görülmektedir.

Tablo 3.15. Katılımcıların Eline Geçen Haftalık Harçlık

Süre	Sayı	%
1-5 lira	117	27,3
6-10 lira	127	29,7
11-20 lira	94	22,0
21-30 lira	37	8,6
30 liradan fazla	49	11,4
Kayıp Değer	4	0,9
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.15 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin eline geçen haftalık harçlık miktarı 1-5 lira arası 117 (% 27,3) öğrenci, 6-10 lira arası 127 (% 29,7) öğrenci, 11-20 lira arası 94 (% 22,0) öğrenci, 21-30 lira arası 37(% 8,6) öğrenci, 30 lira üstü 49 (% 11,4) öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerden bu soruya cevap vermeyen öğrenci sayısı 4 (% 0,9) öğrencidir.

Tablo 3.16. Katılımcıların İnternet Kafede Harcadıkları Haftalık Tl

Süre	Sayı	%
Hiç	356	83,2
1-5 lira	38	8,9
6-10 lira	5	1,2
11-20 lira	8	1,9
21-30 lira	7	1,6
30 liradan fazla	8	1,9
Kayıp Değer	6	1,4
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.16 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin internet kafede harcadıkları haftalık para sorusuna 356 (% 83,2) öğrenci hiç para harcamadıklarını söylemektedirler. 1-5 lira arası 38 (% 8,9) öğrenci, 6-10 lira arası 5 (% 1,2) öğrenci, 11-20 lira arası 8 (% 1,9) öğrenci, 21-30 lira arası 7 (% 1,6) öğrenci, 30 lira üstü 8 (% 1,9) öğrenci internet kafede haftalık para harcamaktadırlar. Araştırmaya katılan öğrencilerden bu soruya cevap vermeyen öğrenci sayısı 6 (% 1,4) öğrencidir. Anket sonucuna göre araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu internet kafelere gitmemektedir. Tablo 3.17 ye bakıldığında zaten öğrencilerin büyük çoğunluğu internete genellikle evden ulaştıkları görülmektedir. Aynı şekilde Amerikan Ulusal Okul Kurulu Vakfı (2002)'nin “Çocukların İnternet Kullanımı” adlı çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin %43'ünün evden, %23'ünün okuldan bağlandığı görülmektedir.

Tablo 3.17. Katılımcıların İnternete Genellikle Nereden Ulaştıkları

	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf	Toplam
Okuldan	8	5	9	9	31
Evden	89	78	84	84	335
Arkadaşımdan	6	7	14	10	37
İnternet Kafeden	10	7	8	4	29
Telefondan	61	56	59	71	247
Toplam	174	153	174	178	679

Tablo 3.17 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin internete genellikle nereden ulaştıkları sorusuna 31 öğrenci okuldan, 335 öğrenci evden, 37 öğrenci arkadaşlarından, 29 öğrenci internet kafelerden, 247 öğrenci ise telefonlardan ulaştıklarını belirtmişlerdir. Jockson, Von Eye, Biocca, Barbetsis, Zhao ve Fitzgerald (2003)'in araştırmasında çocukların internet basında günde ortalama bir buçuk saat zaman geçirdikleri ve çalışmaya katılan öğrencilerin sırasıyla sohbet, oyun ve bilgiye ulaşma amacıyla interneti kullandıkları belirlenmiştir. Okul çalışmaları için, öğrencilerin %52'si interneti haftada bir kez, %28'i de ayda bir kez kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %48'i evinden, %27'si okuldan, %22'si evden ve okuldan, diğerlerinin de kütüphane, arkadaş evi gibi yerlerden internete bağlanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrenciler genellikle ev ve telefondan internete ulaştıkları göz önüne alındığında, internete ulaşmak bir hayli kolay hale geldiği ve toplum tarafından yaygın bir şekilde kullanıldığı söylenebilir. Bu durum aynı zamanda zararlı içeriklerden öğrencileri koruma konusunda veli denetimi yapılmasını kolaylaştırabileceği gibi, ilgisiz veliler çocuklarını zararlı içerik ve internetin olumsuzluklarına karşı koruma konusunda yetersiz kalacaktır. İnternet bulunan evlerde öğrencilerin internetin zararlarından korunup, interneti daha faydalı işlerde kullanabilmeleri velilerin bilinçlendirilmeleri ve çocuk filtreleri kullanmaları gerekmektedir. Halkını her türlü kötülüklerle karşı korumakla görevli devletimizin bu filtreleri ücretsiz olarak halkın hizmetine sunması öğrencileri zararlı içeriklere karşı koruma konusunda önemli bir adım olacaktır.

Tablo 3.18. Katılımcıların İnterneti En Çok Hangi Amaçla Kullandıkları

	5. sınıf	6.sınıf	7. sınıf	8.sınıf	Toplam
Ödev yapmak	96	80	92	70	338
Sohbet	34	52	50	62	198
Video izlemek	62	54	64	69	249
Yeni arkadaşlar bulmak	6	13	6	11	36
Oyun oynamak	76	70	55	51	252
Paylaşımında bulunmak	16	16	20	36	88
Gündemi takip etmek	18	26	26	28	98
Film izlemek	52	51	52	52	207
Facebook, twitter vb.	77	73	80	89	319
TOPLAM	437	435	445	468	1785

Tablo 3.18 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilere interneti en çok hangi amaçla kullandıkları sorulduğunda; 338 öğrenci ödev yapmak için, 198 öğrenci sohbet için, 249 öğrenci video izlemek için, 36 öğrenci yeni arkadaşlar bulmak için, 252 öğrenci oyun oynamak için, 88 öğrenci paylaşımında bulunmak için, 98 öğrenci gündemi takip etmek için, 207 öğrenci film izlemek için, 319 öğrenci ise sosyal medya için interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. Anketin bu sorusuna öğrenciler birden fazla cevap verebildikleri için sayı araştırmaya katılan öğrenci sayısından fazla çıkmaktadır.

Öğrencilerin çoğunluğu (338 kişi) interneti ödev yapmak için kullanmaktadır. Bu olumlu bir durum gibi görünse de öğrencileri araştırma, sorgulama, inceleme gibi birçok olumlu davranıştan mahrum bıraktığı düşünülmektedir; çünkü öğrenciler ve öğretmenler ile yüz yüze yapılan görüşmeler neticesinde öğrenciler ödevlerini genellikle hazır ödev sitelerinden indirmekte belki de hiç okumadan sadece çıktı alıp öğretmenine götürmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan 2016 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasının açıklanan verilerine göre, aktif olarak internet kullanan bireyler %82,4 oranıyla en çok sosyal medyaya erişimi amaçlamışlardır. Bunu sırasıyla; %74,5 ile video izlemek, %69,5 ile haber, gazete ya da dergi okumak, %65,9 ile sağlıkla ilgili bilgi edinmek, %65,5 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi edinmek ve %63,7 ile müzik dinlemek takip etmektedir (TÜİK, 2016).

İnternetin kullanım amaçlarında ikinci en çok kullanım amacı ise sosyal medya hesapları olmaktadır (319 kişi). Günümüzde hemen hemen herkesin en az bir tane sosyal medya hesabı olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Sosyal medya hesapları sayesinde insanlar birbirilerinden haberdar olmakta, duygu ve düşüncelerini paylaşabilmekte, gündemi takip edip oyun oynayabilmektedirler. Sosyal medya kullanımında tehlikeli durumları şöyle sıralayabiliriz: İnsanların sahte hesaplar ile diğer insanları kandırmaları, hakaret etmeleri, müstehcen video ve fotoğraf paylaşmaları, sosyal medyaya aşırı bağımlı hale gelmeleri, çevreye karşı duyarsızlaşmaları, karşılaşılan bilginin doğruluğunun sorgulanmaması vb.

Sosyal medya aynı zamanda devlet kurumları tarafından da aktif olarak kullanılmaktadır. Okullar yapılan duyuruları, bilgilendirmeleri okulun sosyal medya hesabından paylaşarak veli, öğrenci ve öğretmenlerin hizmetine sunmaktadır. Haber sitelerine düşmeyen bilgileri resmi sosyal medya hesaplarından öğrenebilmek mümkün hale gelmiştir. Artık bilgiye ulaşmak ve bilgiyi yaymak çok kolay hale gelmiştir.

Tablo 3.19. Katılımcıların İnternette En Çok İzledikleri Videolar

	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf	Toplam
Spor	35	37	31	26	129
Dini	29	18	21	10	78
Komedi	81	70	73	64	288
Belgesel	12	15	17	22	66
Film	60	51	71	57	239
Toplam	216	191	213	179	799

Tablo 3.19 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilere internette en çok hangi tür videolar izledikleri sorulduğunda 129 öğrenci spor videolarını, 78 öğrenci dini videoları, 288 öğrenci komedi videoları, 66 öğrenci belgesel videoları, 239 öğrenci ise film izlediklerini belirtmiştir. Bu soruya öğrenciler birden fazla cevap verebildikleri için sayı araştırmaya katılan öğrenci sayısından fazla çıkmıştır. Ortaokul çağındaki öğrencilerin genellikle oyun ve eğlenme çağında oldukları düşünüldüğünde en çok izlenen videonun komedi tarzında olması beklenen bir sonuçtu. En az tercih edilen videoların ise belgesel ve dini videolar olduğu görülmektedir ki bunun nedeni öğrencilere sorulduğunda belgesel ve dini videoların genellikle sıkıcı olduğunu belirtmişlerdir. Sorulara verilen cevapların dağılımına bakıldığında verilen cevap yoğunluğunda sınıflar arası değişme görülmemektedir.

Tablo 3.20. İnternetin Faydalı Yönleri

	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf	Toplam
Ödevlerimi yapmama yardımcı oluyor	90	88	101	97	376
Gündemden haberdar oluyorum	39	49	55	57	200
Kötü arkadaş ortamından uzak tutuyor	15	11	15	13	54
İnsanlarla paylaşamadıklarımı internette paylaşıyorum	26	22	22	27	97
Kendimi daha mutlu hissediyorum	36	38	34	41	149
Toplam	206	208	227	235	876

Tablo 3.20 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrenciler, internetin faydalı yönleri nelerdir sorusuna; 376 öğrenci ödevlerini yapmama yardımcı oluyor, 200 öğrenci gündemden haberdar oluyorum, 54 öğrenci kötü arkadaş ortamından uzak tutuyor, 97 öğrenci insanlarla paylaşamadıklarımı internetten paylaşıyorum, 149 öğrenci kendimi daha mutlu hissediyorum şeklinde cevap vermiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir. Tamamına yakını (376 öğrenci) internetin faydalı yönü olarak ödevlerini yapmasına yardımcı olduğunu belirtmiştir. Ödevlerin hazır olduğu internet sitelerinin olması internetin faydalı yönü olabilir mi o da ayrı bir tartışma konusunu oluşturmaktadır. Kötü arkadaş ortamından uzak tuttuğunu söyleyen (54 öğrenci) dir. İnternette gerçek yaşamdaki arkadaşlarımız ve sahte hesaplı kullanıcıların olduğu düşünüldüğünde internet ortamının kötü arkadaş çevresinden uzak tutmayacağı ortaya çıkmaktadır. Gündoğdu (2016)'nun araştırmasına göre, internetin faydalarını sıralarken, ilk sırada %46,9'luk oranıyla “Öğrenmek için yeterli zaman sağlaması”, ikinci olarak %20,3 oranıyla “Çok yönlü araştırmaya imkan tanınması” ve %12,3'lük oranıyla “istediğim soruları rahatlıkla tartışabilme imkanı vermesi” seçeneğini ise üçüncü önemli madde olarak belirlemişlerdir. Gündoğdu, internetin faydalarını genellikle eğitim açısından değerlendirmiştir. Bizim çalışmamızda ise internetin faydalı yönleri nelerdir sorusuna daha kapsamlı cevaplar aranmış olmasına rağmen iki çalışmada da en çok işaretlenen öğrenmek ve ödev yapmak olduğu görülmektedir.

Tablo 3.21. İnternetin Zararlı Yönleri

	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf	Toplam
Ders çalışmayı engelliyor	41	45	55	59	200
Aile içi iletişimi zayıflatıyor	77	64	75	75	291
Ahlaki olmayan durumlara özendiriyor	37	27	46	31	141
Suçta özendiriyor	33	23	29	34	119
İnsanları çevrelerine karşı duyarsızlaştırıyor	59	44	55	41	199
İnternete bağımlı hale getiriyor	83	67	75	76	301
Zararlı alışkanlıklara özendiriyor	57	36	45	41	179
Dini duyguları yanlış yönlendiriyorlar	41	29	35	28	133
Hiçbir zararı yok	5	7	9	6	27
Toplam	433	342	424	391	1590

Tablo 3.21 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrenciler, internetin zararlı yönleri nelerdir sorusuna; 200 öğrenci ders çalışmamı engelliyor, 291 öğrenci aile içi iletişimi zayıflatıyor, 141 öğrenci ahlaki olmayan durumlara özendiriyor, 119 öğrenci suça özendiriyor, 199 öğrenci insanları çevrelerine karşı duyarsızlaştırıyor, 301 öğrenci internete bağımlı hale getiriyor, 179 öğrenci zararlı alışkanlıklara özendiriyor, 133 öğrenci dini duyguları yanlış yönlendiriyor seçeneklerini işaretlemişlerdir. 27 öğrenci ise internetin hiçbir zararının olmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir. Gündoğdu (2016)' nun araştırmasına göre, internetin zararlarını sıralarken araştırmaya katılan öğrenciler, internetin olumsuz yönlerini ilişkin maddeleri sıralarken ilk madde olarak %48'lik oranla “Bilgisayar başında çok fazla zaman geçirerek sosyalleşme sürecini olumsuz etkilemesi” şeklinde belirtmişlerdir. İkinci olumsuz yönünün ise %31,2 ile “Yasal olmayan ve ahlak dışı sitelere erişimin çok kolay olması”, üçüncü sırada ise %14,0 oranıyla “Kişilerin kendilerini olduğundan farklı tanıtabilmesine imkan tanınması” şeklinde belirtmişlerdir. İki araştırma karşılaştırıldığında yine en çok işaretlenen seçeneğin internetin bağımlı hale getirdiği görülmektedir.

Yarıdan fazlası (301 öğrenci) internetin zararlı yönü olarak bağımlı hale getirmesini işaretlemişlerdir. İnternet bağımlılığı çocuk ve gençler başta olmak üzere toplumun tamamını ilgilendiren bir konudur. İnternet bağımlılığı ile ilgili de birçok araştırma ve çalışma bulunmak ile birlikte internet bağımlılığı hızla artan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. İnternetin hiçbir zararının olmadığını söyleyen öğrenci sayısı (27) çok azdır. Bu duruma bakıldığında öğrencilere göre internetin faydalarının yanında zararlarının daha fazla olduğu görülmektedir.

Öğrencilere göre sıralama yapıldığında internetin faydalarından çok zararları aklı gelmektedir. İnternetin zararlarını önlemek için özellikle de savunmasız olan öğrencileri internetin zararlarından korumak için okullarda internet okuryazarlığı dersi ve velilere yapılacak eğitimler önem teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra çocuk filtrelerinin geliştirilip, reklamının iyi yapılması gerekmektedir. Aksi halde farkında olmadan öğrencilerin gelişimleri olumsuz bir şekilde etkileneceği düşünülmektedir.

Tablo 3.22. Katılımcıların İnternette Karşılaştıkları Olumsuz Durumlara Verdikleri Tepkiler

	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf	Toplam	%
Bilmiyorum	12	11	13	7	43	9,72
Ciddiye Almam	13	18	26	29	86	19,45
Ailemi Haberdar Ederim	69	42	57	42	210	47,51
Arkadaşlarımla Paylaşıyorum	5	8	3	9	25	5,65
Problemi Kendim Çözerim	11	18	17	32	78	17,67
Toplam	110	97	116	119	442	100

Tablo 3.22 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilere internette karşılaştıkları olumsuz durumlara verdikleri tepki sorulduğunda; 43 (% 9,72) öğrenci ne yapacağını bilmediği, 86 (% 19,45) öğrenci ciddiye almayacağını, 210 (% 47,51) öğrenci ailesini durumdan haberdar edeceğini, 25 (% 5,65) öğrenci arkadaşlarıyla paylaşacağını, 78 (% 17,67) öğrenci ise problemi kendisinin çözeceğini söylemektedir. İnternetin birçok olumsuzluğu içinde barındırdığı düşünüldüğünde öğrencilerin bu olumsuz durumlar ile karşılaşması kaçınılmaz bir durumdur. İnternetteki olumsuzlukların giderilmesi çok zor olduğundan dolayı öğrencileri bu ortamın zararlarından korumak birincil amaç olsa bile yine de internetin çok kapsamlı bir ortam olmasından dolayı olumsuzluklar ile karşılaşmak kaçınılmaz olmaktadır. Karşılaşılan olumsuzluklara verilen doğru tepkiler olumsuzluğun çözümü için ana başlangıç noktası olacaktır. Anket sonucuna verilen cevaplara bakıldığında ise öğrencilerin çoğunluğu (%47,51) internette karşılaştığı olumsuzluğa karşı ailesini bilgilendireceğini belirtirken, azımsanmayacak öğrenci (% 46,81) ise ne yapacağını bilmediğini, ciddiye almayacağını ve problemi kendisinin çözeceğini belirtmektedir. Öğrencilerin yarısına yakını bu gibi durumlarda ailesini haberdar edeceğini söylemektedir. Bilinçli aileler ise gerekli yerlere şikayetlerde bulunarak gerekli tedbirlerin alınarak olumsuzlukların önüne geçilmesini sağlamış olabilmektedirler. İnternet ortamında karşılaşılan olumsuz durumlara karşı yapılan ihbarların başlıkları şunlardır: intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu veya uyuşturucu madde kullanımını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkan tanıma, Atatürk aleyhine işlenen suçlardır (BTK, 2016). Bilgi İhbar Merkezi gelen şikâyetler

doğrultusunda bilgi toplama, sitelere erişimi engelleme, kaldırma, kapatma, kurumlara bildirme ve mükerrer faaliyetleri yürütülmüştür (BTK, 2016).

Tablo 3.23. Katılımcıların İnternette Dini Bilgi Edinme Konusunda Bilgi Sahibi Olma Durumları

	Sayı	%
Evet	295	68,9
Hayır	119	27,8
Kayıp Değer	14	3,3
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.23 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 295 (% 68,9)' i internette dini bilgi edinme konusunda bilgi sahibi olduğunu belirtirken, 119 (% 27,8)'u ise internette dini bilgi edinme konusunda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğrencilerden 14 (% 3,3)'ü bu soruya cevap vermemiştir. Öğrencilerin yarısından fazlası internette dini bilgi öğrenme konusunda bilgi sahibi olduklarını belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası internette dini bilgi edinme konusunda bilgi sahibi olduklarını söylerken, 2014 yılında DİB tarafından yapılan “Türkiye’de Dini Hayat Araştırması” adlı çalışma sonuçlarına göre dini bilgi kaynaklarına ulaşmada en çok başvurulan kaynak, ailem ve yakın çevrem %91,8 olurken, 4,8 ile internet on birinci sırada yer almaktadır (DİB, 2014). MAK Danışmanlık tarafından Haziran 2017 yılında yapılan “Türkiye’de Toplumun Dine ve Dini Değerlere Bakışı” başlıklı araştırma da ise, internette dini bilgi öğrenme oranının % 45 düzeyinde gerçekleştiğini ortaya koymuş.

Tablo 3.24. Öğrencilerin İnternette Dini Bilgi Edinmenin Doğru Olup Olmadığına Dair Görüşleri

	Sayı	%
Evet	173	40,4
Hayır	236	55,1
Kayıp Değer	19	4,4
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.24 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 173 (% 40,4)'ü internetten dini bilgi edinmenin doğru olduğunu belirtirken, 236 (% 55,1)'i ise internetten dini bilgi öğrenmenin doğru olmadığını belirtmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 19 (% 4,4)'ü bu soruya cevap vermemiştir. Öğrencilerin yarısından fazlası internetten dini bilgi edinme konusunda bilgi sahibi olduğunu belirtmesine rağmen internetten dini bilgi edinmenin doğru olmadığını söyleyenlerin sayısı daha fazla çıkmaktadır. Betül Erken 2016 yılında yapmış olduğu “Online İslami Eğitim: Qıbla.com Örneği” çalışmasında, online İslami eğitimin İslam eğitiminde bir alternatif olup olmadığı sorusuna veriler cevaplarda şu bulgulara ulaşmıştır; erkek hocalar ile yüz yüze eğitim alamayan kadın öğrencilerin, online İslami eğitim veren siteler vesilesiyle erkek hocalardan rahatlıkla ders alabildikleri, öğrencilerin evlerindeki rahat ortamlarda ders alabilmeleri, derslerin tekrar dinlenebilmeleri sunulan imkanların genişliği sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın hocalarla birebir ilişki kurulamaması nedeniyle dini ilimlerde yoğunlaşmak isteyenler için derslerin yeterli dini eğitim imkanı sunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo 3.25. Öğrencilerin Gelecekte İnternette Din Öğrenmenin Eğitimin Parçası Olacağına İnançları

	Sayı	%
Evet	185	43,2
Hayır	173	40,4
Fikrim yok	70	16,4
TOPLAM	428	100,0

Tablo 3.25 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 185 (% 43,2)'i internetten din öğrenmenin eğitimin bir parçası olacağına inandığını, 173 (% 40,4)'ü internetten din öğrenmenin eğitimin bir parçası olmayacağına inandığını, 70 (% 16,4)'i ise internetten din öğrenmenin eğitimin bir parçası olup olmayacağı hakkında fikrinin olmadığını belirtmektedir. Gelecekte internetten din öğrenmenin eğitimin bir parçası olup olmayacağı konusunda öğrencilerin birbirine yakın cevap verdikleri görülmekle birlikte azımsanmayacak kadar öğrenci(%16,4) ise bu konuda fikrinin olmadığını belirtmektedir. İnternet, bilgilenme, tanıtım, karşılıklı sohbet, bilgi alış verişi, kitap okuma, kaynak eserlere ulaşma, ibadet uygulamalarını öğrenme, dini soru ve

problemlere cevap arama gibi konularda dini iletişim sağlamaktadır. İnternetle, dini iletiler sınırsız kitleye hızlı bir şekilde iletilmiş ve internet hakikatini ilan edileceği yeni bir alan olmuştur (Vardi, 2003). İnsanların bilgi edinmek için sık sık internete başvurdukları düşünüldüğünde gelecekte internetin din eğitiminin bir parçası haline geleceği düşünülmektedir.

4.3. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN İNTERNETE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULARI

Bulguların bu bölümünde yapılan anket ve ölçek çalışmasının farklı değişkenlere göre farklılaşması incelenmiştir.

Tablo 3.26. İnternette Din Öğrenmeye Karşı Tutumların İnternette Din Öğrenmenin Gelecekte Eğitimin Bir Parçası Olacağına Dair İnanca Göre Farklılaşması

	N	X	s. s.	T	P
Evet	185	18,4247	4,69	4.696	.00
Hayır	173	15,9758	5,17		

İnternette din öğrenmeye karşı tutumların internette din öğrenmenin gelecekte eğitimin bir parçası olacağına dair inanca göre anlamlı bir şekilde farklılaşmasını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{356}=4.696$, $p<.05$). Buna göre internette din öğrenmenin gelecekte eğitimin önemli bir parçası olacağına inananların tutumları inanmayanlara göre daha yüksektir.

İnternetteki gelişmeler ve internetin kullanım alanının gün geçtikçe genişlemesi ile birlikte internette din öğrenmenin gelecekte eğitimin bir parçası olacağı düşüncesi yüksek çıkmıştır. İnternet savunma amacıyla kurulması ve daha sonra gelişen teknoloji ile farklı bir boyut kazanması internetin hayatımızın her alanında kullanılmaya başlaması gelecekte internetin kullanım alanının gelişerek farklı boyutlar kazanacağını göstermektedir. Aynı şekilde internette din öğrenmenin de eğitimin bir parçası olacağı ve günümüzde de internet aracılığı ile insanların sorularına cevap bulabilecekleri bir ortam olduğu yapılan araştırmalar neticesinde ortaya çıkmaktadır (Vardi, 2013).

Her bireyin farklı olduğu düşünülduğünde, bireylerin öğrenme hızları ve öğrenme özellikleri de farklılık göstermektedir. Bazı bireyler erken öğrenirken bazı bireyler ise daha geç öğrenebilmektedirler. Bazı bireylerin görsel, bazı bireylerin işitsel, bazı bireylerin mantıksal, bazı bireylerin müziksel zekaya vb. sahip oldukları bilinmektedir. İnternet ise bireysel farklılıklara hitap edebilme özelliğine sahiptir. İçeriği sayesinde birden çok duyu organına hitap edebilmesi ve istenildiği kadar tekrar yapılabilmesi sayesinde daha kalıcı ve etkili öğrenme ortamına sahip olabilmektedir. İnternete yüklenen dini içerikli yazı, görsel ve videolar ile bireylerin öğrenmesi özellikle öğrencilerin öğrenmesi hem kalıcı hem de zevkli bir hal alacağı düşünülmektedir.

Tablo 3.27. İnternette Din Öğrenmeye Karşı Tutumların İnternette Din Öğrenmenin Doğru Olduğuna Dair İnanca Göre Farklılaşması

	N	X	s. s.	T	p
Evet	173	18,99	4,70	6.282	.00
Hayır	236	16,01	4,77		

İnternette din öğrenmeye karşı tutumların internette din öğrenmenin doğru olduğuna dair inanca göre anlamlı bir şekilde farklılaşmasını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{407}=6.282$, $p<.05$). Buna göre internette din öğrenmenin doğru olduğuna inananların tutumları inanmayanlara göre daha yüksektir.

Günümüzde insanlar bilmedikleri veya akıllarındaki sorunun cevabını bulabilmek için başvurdukları yer arama motorları olmaktadır. İnternette aranılan bir çok bilgiye farklı kaynaklardan ulaşılma imkanı bulunmaktadır. Aynı şekilde birçok dini bilgiye de internette ulaşılabilir. İnternette öğrenilmek istenilen dini soru arama motoruna yazıldığı vakit sorunun cevabını bulabileceğimiz irili ufaklı siteler ve videolar ile karşılaşmaktadır. İnternet sitelerini ve videoları karşılaştırarak doğru bilgiye ulaşma ve bilgileri muhakeme etme imkanı tanınmaktadır.

Her geçen gün internete yüklenen kaynaklar sayesinde internet adeta dev bir kütüphane haline almaktadır. Bu dev kütüphane her geçen gün daha da büyümekte, farklı çalışma ve araştırmaları içinde barındırmaktadır. Farklı çalışmaların makale, tez, deneme yazılarının bir arada bulunduğu birçok internet sitesi bulunmakla birlikte,

bireylerin çevresindekilere sormaya çekindiği soruları internetten farklı kaynaklardan veya ana kaynaktan öğrenme fırsatı bulunmaktadır.

Tablo 3.28. İnternette Din Öğrenmeye Karşı Tutumların Katılımcıların İnternette Dini Nasıl Öğreneceklerini Bilmelerine Göre Farklılaşması

	N	X	s. s.	T	p
Evet	295	17,95	4,73	4.846	.00
Hayır	119	15,39	5,13		

İnternette din öğrenmeye karşı tutumların katılımcıların internetten dini nasıl öğrenecekleri bilmelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmasını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{412}=4.846$, $p<.05$). Buna göre internetten dini nasıl öğreneceklerini bilenler bilmeyenlere göre daha yüksek bir tutuma sahiptirler. Öğrencilerin ilgi ve meraklarından dolayı interneti kullanmayı erken kavradıkları ve kısa bir süre içerisinde ise internette daha hızlı hareket edebildikleri düşünüldüğünde, interneti kullanarak dini bilgi öğrenmek öğrenciler için kolay bir aktivite olabilmektedir.

Öğrencilerin samimi görüşlerine başvurularak yapılan anket ve ölçek çalışmamızda öznelğin ağır bastığı bilinmektedir; çünkü internetten dini bilgi edinmeyi bilmek ile ilgili bir ölçek veya anket mevcut olmayıp öğrencilerin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıdan fazlası internetten dini bilgi edinme konusunda bilgi sahibi olduklarını söylerken, 2014 yılında DİB tarafından yapılan “Türkiye’de Dini Hayat Araştırması” adlı çalışma sonuçlarına göre dini bilgi kaynaklarına ulaşmada en çok başvurulan kaynak, ailem ve yakın çevrem %91,8 olurken, 4,8 ile internet on birinci sırada yer almaktadır (DİB, 2014). MAK Danışmanlık tarafından Haziran 2017 yılında yapılan “Türkiye’de Toplumun Dine ve Dini Değerlere Bakışı” başlıklı araştırma da ise, internetten dini bilgi öğrenme oranının % 45 düzeyinde gerçekleştiğini ortaya koymuş.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin internetten din öğrenmelerine yönelik yapılan çalışmamızda elde edilen sonuçlara ve önerilere bu bölümde yer verilecektir. Araştırma sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıya yakını internetten dini öğrenmenin doğru olduğunu belirtmektedirler. Ancak Vardi (2012)'nin çalışma sonucuna göre; Dini bilgiye ulaşmada büyük imkanlar sunan internet aynı zamanda yanlış ve eksik bilgilerin yayılmasına da neden olmaktadır. Hatalı, tutarsız, dini kaynaklara ve literatüre aykırı, taraflı ve bütünlük arz etmeyen bilgi sunan siteler de bulunmaktadır. Resmi kurumlarca hazırlanan dini sitelerin nitelik ve niceliklerinin yetersizliği, dini bilgi içeren sitelerin kontrol edilememesi dini bilginin yanlış ve eksik iletilmesine sebep olmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin internetten din öğrenmenin doğru olduğunu söylemelerinin yanı sıra, Vardi (2012)'nin belirttiği tehlikeleri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Araştırma sonucu Gamze Oskay Yurttaş'ın araştırmasının sonucu ile benzerlik göstermektedir. Araştırmacıya göre, çocukların medya karşısında güçlendirilmesi, Eleştirel Medya Okuryazarlığı ile mümkün olacaktır. (Yurttaş, 2013). İnternette dolaşan dini bilgi, video ve görüntülerin doğruluğunu tespit etmek internet okuryazarlığı ile elde edilebilecek bir durumdur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internetten dini bilgi edinme konusunda bilgi sahibidirler. İnternette din öğrenmeye karşı tutumların katılımcıların internetten dini nasıl öğrenecekleri bilmelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmasını belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre internetten dini nasıl öğreneceklerini bilenler bilmeyenlere göre daha yüksek bir tutuma sahiptirler. Öğrencilerin ilgi ve meraklarından dolayı interneti kullanmayı erken kavradıkları ve kısa bir süre içerisinde ise internette daha hızlı hareket edebildikleri düşünüldüğünde, interneti kullanarak dini bilgi öğrenmek öğrenciler için kolay bir aktivite olabilmektedir. 2014 yılında DİB tarafından yapılan “Türkiye’de Dini Hayat Araştırması” adlı çalışma sonuçlarına göre ise dini bilgi kaynaklarına ulaşmada internet on birinci sırada yer almaktadır (DİB, 2014). MAK Danışmanlık tarafından Haziran 2017 yılında yapılan “Türkiye’de Toplumun Dine ve Dini Değerlere Bakışı” başlıklı araştırma da ise, internetten dini bilgi öğrenme düzeyinin yüksek çıktığı

belirtilmiştir. Bu sonuçlar karşılaştırıldığında yıllara göre internetten dini bilgi edinme oranı artmakta olduğu görülmektedir. Bu da gelecekte internetin eğitimin özelde ise din eğitiminin bir parçası haline geleceğini göstermektedir.

Yaptığımız ve yapılan diğer araştırmalara göre çocukların büyük bölümü interneti kullanmaktadır. Kullanım amaçları ise çoğunlukla oyun oynama, sosyal medya, video izleme, chatleşme ve ödevdir. Bu durum, öğrencilerin daha çok interneti zaman geçirmek ve eğlenmek için kullandıklarını göstermektedir. Bu durum ise zamanla öğrenciler veya bireyler arasında internet bağımlılığına neden olmaktadır. Burada en büyük görev ailelere düşmektedir. Çocuklarına interneti kısıtlamak yerine planlı bir şekilde internetten faydalanmaları için gerekli tedbirleri almalıdırlar. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %82'si interneti günlük 2-3 saatten az kullanırken, yaklaşık %19'u ise interneti günlük 2-3 saatten fazla kullanmaktadır. Bu da gösteriyor ki araştırmaya katılan öğrencilerin 78'i internete bağımlılar ya da bağımlı adaydırlar. Bu sonuçlar ve literatürdeki sonuçlar gösteriyor ki internet kullanım süresi ve kullanım amaçları araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. İnternet kullanım süresi, öğrenciler arasında artış göstermekte ve internet kullanım amaçları ise tehlikeli bir boyut kazanmaktadır (TÜİK, 2016; Kaya 2014).

Araştırmaya katılan öğrencilerin en az izledikleri video türlerinin belgesel ve dini videolar olduğu görülmektedir ki bunun nedeni olarak eğlence ve oyun çağında olan öğrencilere belgesel ve dini videoların sıkıcı geldiği düşünülmektedir. Dini içerikli videoların, izlenen videolar arasında daha fazla tercih edilmesi için dini video tasarımcılarının öğrencilere hitap edecek, eğlenceli ve eğitici dini video hazırlamaları gerekmektedir. Ortaokul çağındaki öğrencilerin genellikle oyun ve eğlenme çağında oldukları düşünüldüğünde en çok izlenen videonun ise komedi türü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son yıllarda internet insanlara kendisini hızla kabul ettirmiştir. Her geçen yıl interneti kullanan insan sayısında büyük bir artış gözlenmektedir. Buna paralel olarak internetin olumlu ve olumsuz birçok özelliği de ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu internetin aile içi iletişimi zayıflattığını belirtmektedir. Belki akşamdan akşama birbirini görme imkanı bulan aileler bunu da internet ve sosyal medya karşısında geçirerek toplumun en önemli yapı taşı olan ailenin yapısının tahrip

olacağı söylenebilir. İnternetin zararlarından inasanları korumak ve özellikle de çocukları korumak için güvenli internet çalışmaları ve eğitici seminerler verilmektedir. Ancak yapılan bu çalışmalar bireyleri internetin zararlı yönlerinden korumak için yeterli değildir. Bu durumu engellemek için ailelere yönelik seminer ve eğitimler verilmelidir. Bu eğitimlere toplumun ihtiyaçlarına çare arayan, toplumu temsil eden ve toplumun gelişimine katkı sunan STK ve Vakıfların da destek vermesi gerekmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler genellikle evlerinden ve telefondan internete ulaştıkları görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2012 Hane Halkı Bilişim Teknolojilerini Kullanma Araştırması sonuç verileri de bireylerin internete en çok evlerinden bağlandığı yönündedir. Bu durum aynı zamanda zararlı içeriklerden öğrencileri koruma konusunda veli denetimi yapılmasını kolaylaştırabileceği gibi, ilgisiz veliler çocuklarını zararlı içerik ve internetin olumsuzluklarına karşı koruma konusunda yetersiz kalacaktır. İnternet bulunan evlerde öğrencilerin internetin zararlarından korunup, interneti daha faydalı işlerde kullanabilmeleri velilerin bilinçlendirilmeleri ve çocuk filtreleri kullanmaları ile mümkün olacaktır. Halkını her türlü kötülöklere karşı korumakla görevli Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bu filtreleri ücretsiz olarak toplumun hizmetine sunması öğrencileri zararlı içeriklere karşı koruma konusunda önemli bir adım olacaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (%47,51) internette karşılaştığı olumsuzluğa karşı ailesini bilgilendireceğini belirtirken, azımsanmayacak öğrenci (% 46,81) ise ne yapacağını bilmediğini, ciddiye almayacağını ve problemi kendisinin çözeceğini belirtmektedir. Öğrenciler internet ile baş başa iken anne ve babalarının kontrolünden çıkabilmektedirler. Öğrencinin internetteki kötü niyetli insanlardan ve olumsuz örnek teşkil edebilecek içeriklerden korunması için veya herhangi bir olumsuzlukla karşılaştığı zaman neler yapması gerektiğini bildiren kamu spotlarının yetkili devlet kurumları tarafından hazırlanarak tv ve internet ortamında yayınlanması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y. (2013). *Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları*. Edirne: Trakya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Akpınar, Y. (1999). "İnternet ve Okuduğunu Anlama". *Uzaktan Eğitim Dergisi*, 99, 12-19
- Aktay, S. (2011). *İlköğretimde Web Tabanlı Portfolyo (webfolyo) Uygulaması*. (Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Akyürek, S. (2009). *Din Öğrenmede Kavram Öğretimi*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Aslantürk, Z., & Amman, M. T. (2008). *Sosyoloji: Kavramlar, Kurumlar, Teoriler, Süreçler*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Baydar, M. Ç. (1994). *İslam Radyo ve Televizyon*. Ankara: TDV yayınları.
- BİAK (2012). *Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu*. <http://biakraporu.org.tr>.
- BTK (2016). *BTK Faaliyet Raporu*. <http://btk.gov.tr>.
- Bunt, G. R. (2009). *Imuslims Rewiring the House of Islam*. USA: The University of North Carolina Press.
- Bunt, G. R. (2009). *Imuslims Rewiring the House of Islam*. USA: The University of North Carolina.
- Cilacı, O. (1995). *Günümüz Dünya Dinleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yay.
- Demirli, C., & Kütük, Ö. F. (2010). "Anlamsal Web 3.0 ve Ontolojilerine Genel Bir Bakış". *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 97-107.
- DİB (2014). *Türkiye'de Dini Hayat Araştırması*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Ekinci, F. (2015, 04 30). *İslam ve İnternet*. 08 10, 2018 tarihinde docplayer: <https://docplayer.biz.tr/10019665-Sonpeygamber-info-yayin-danismani-fatma-ekinci-ile-internet-ve-islam-uzerine-30-04-2015.html>.
- Erken, B. (2016). *Online İslami Eğitim: Qibla.com Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.

- Erken, B. (2016). *Online İslami Eğitim: Qible.com Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi
- fatihprojesihakkında. (tarih yok). *Milli Eğitim Bakanlığı*. 07 27, 2017 tarihinde Fatih Projesi: <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html>.
- Framer, H. (1964). *Din Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Gerçek, S. N. (1939). *Türk Matbaacılığı 1. Müteferrika Matbaası*. İstanbul: Maarif Vekilliği yayınları.
- Gökçearslan, Ş., & Günbatır, M. S. (2012). "Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı". *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi*, 2 (2),13-22
- Gökçöl, O. (2001). "İnternet teknolojileri ve Simultane Mühendislik". 4. *Türkiye'de İnternet Konferansı*. İstanbul.
- Güvendi, G. M. (2000). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Güvendi, G. M. (2014). *Milli Eğitim Bakanlığının Öğretmenlere Sunmuş Olduğu Çevrimiçi Eğitim ve Paylaşım Sitelerinin Öğretmenlerce Kullanım Sıklığının Belirlenmesi: Eba Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi
- guvenliweb. (2017). <https://www.guvenliweb.org.tr/dokuman-detay/internet-okur-yazarligi-arama-motorlari>. 8 20, 2018 tarihinde <http://guvenliweb.org.tr>.
- Haberli, M. (2015). *Sanal Din*. İstanbul: Açılım Yayınları.
- Hadden, J., & Douglas, E. (2000). *Cowan Religion On The İnternet: Research Prospects and Promises*. New York: JAI.
- Hobbs, R. (1998). "Seven Great Debates in the Media Literacy Movement", *Journal of digitalcommons* veritabanı.
- Hobs, R. (1997). *Expanding the Concept of Media Literacy. Media Literacy in the Information Age: Current Perspectives*. London: Transaction Publishers.
- <http://ortaokul.tbm.org.tr/>. (tarih yok). <http://ortaokul.tbm.org.tr/Teknoloji-Bagimlilik>. 6 21, 2019 tarihinde <http://ortaokul.tbm.org.tr/>: http://tbm.org.tr/media/kitaplar/TBM_ortaokul_teknoloji_icerik_web.pdf.

- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, Algı, İletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaya, Y. (2014). *11 Mesleki ve teknik Eğitim Öğrencilerinin İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Kellner, D., & Share, J. (2007, 10). *Critical Media Education, Democracy, and the*. 09 29, 2019 tarihinde Educação & Sociedade: http://www.scielo.br/scielo.php?pid=S01013302008000300004&script=sci_.
- Kerimov, E. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeyleri İle Din Algıları Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Khan, B. (1997). *Web- Based Instruction: What Is It and Why Is It*. New Jersey.
- Kotilainen, S., ve Granlund, S. (2010). *Media Literacy Education Nordic Perspectives*. Göteborg: Nordicom.
- Kut, T., ve Türe, F. (1996). *Yazmadan Basmaya: Müteferrika, Mühendishane, Üsküdar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Küçükcan, T. (2005). "Dini Yayıncılıkta İnternet". 2. *Uluslararası Dini Yayınlar Kongresi*. Ankara.
- Larsen, E. (2001, 12 23). *Siber İnanç, "Amerikalılar Online Olarak Dini Nasıl Takip*. 08 22, 2017 tarihinde www.pewinternet.org.
- Lauricella, A. R. (2013, 11 14). "Çocukların Medya Katılımı" (Çev.: Abdülbaki Aksakal). *1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildirler Kitabı Cilt 2*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Livingstone, S. (2004). *Media Literacy and the Challenge of New Information and*. The Communication Review.
- Livingstone, S. (2013). *Online Risk, Harm and Vulnerability: Reflections on the Evidence Base for Child İnternet Safety Policy*. Revista de Estudios de Cominicação Kominikazio İkasketen Aldizkaria.

- Livingstone, S., ve Smith, P. (2014). "Annual Research Review: Children and Young people in the Digital Age: The Nature and Prevalence of Risks, Harmful Effects and Risk Protective Factors, For Mobile and İntrenet Usage". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 635-654.
- MEB. (t. y.). *Eba*. 08 01, 2017 tarihinde <http://www.eba.gov.tr/hakkimizda>.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*. Needham.
- Tarcan, A. (2005). *İnternet ve Toplum*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taş, İ. E., & Kestellioğlu, G. (2011). "Halkla İlişkilerde İnternetin Yeri ve Önemi". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 73-92.
- Taşkıran, N. Ö. (2007). *Medya Okuryazarlığına Giriş*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Tertemiz, I. N., & Çerçi, Ö. (2000). "Bilgisayar, Bilişim Teknolojileri ve Okul Aile İşbirliği". *Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi Bildiriler Kitabı* (s. 15-23). Ankara: ODTÜ.
- Tor, H., & Erden, O. (2004). "İlköğretim Öğrencilerinin Bilgi Teknolojilerinden Yararlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma". *Türkiye Onlin e Eğitim Teknoloji Dergisi*, 3(1), 120-130.
- Tosun, C. (2005). *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tuti, S. (2005). *Eğitimde Bilişim Teknolojileri Kullanımı Performans Göstergeleri, Öğrenci görüşleri ve Öz- Yeterlilik Algılarının İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- TÜİK. (2016). *Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. 01 05, 2017 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028:
<http://www.tuik.gov.tr>
- Tümer, G., & Küçük, A. (1997). *Dinler Tarihi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Vardi, R. (2003). *İletişim araçları ve Dini Hayat (İnternet Örneği)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü.

Vardi, R. (2013). *İnternet ve İslam*. İstanbul: Akademi Titiz Yayınları.

wearesocial. (2017, 3). <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019>. 5 4, 2018 tarihinde we ara social.com: <https://wearesocial.com> adresinden alındı

Williams, R. (1993). *Kültür (Çev: Suavi Aydın)*. Ankara: İmge Kitabevi.

Yurttaş, G. O. (2013). *İnternet Kullanım Alışkanlıkları Açısından İlköğretim 5.-6.-7.-8. Sınıf Öğrencilerinin Durumu İnternet Kullanımı İle İlgili Ailelerin Değerlendirmeleri*. Ankara: Başkent Üniversitesi.

Zırhlıoğlu, G. (2011). "İnternet Bağımlılığının CHAID Analizi ile İncelenmesi: Van İli Örneği". *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 182-190.

EKLER

EK 1. Anket

İNTERNETİN DİN EĞİTİMİNE ETKİSİ
(Din Öğrenmede İnterneti Kullanma)

İnternette Din Öğrenme: Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma

Sevgili öğrenciler;

Bu test ortaokul öğrencilerinin dini öğrenmede internetin kullanımını ve internetin din eğitimine etkisini belirlemek için hazırlanmıştır. Aşağıdaki anket sorularına vereceğiniz cevaplar saklı tutulacak kimseyle paylaşılmayacaktır. Kağıt üzerine kişisel bilgilerinizin yazılmaması önemle rica olunur. Anket sorularına ölçme aracı yer alan soruların tamamını eksiksiz, samimi ve içtenlikle cevaplandırılması, araştırma bulguların güvenilirliği ve geçerliliği açısından önem taşımaktadır. Seçeneklerden size uygun olanı parantez içine (X) işareti koyarak cevaplandırınız. KATILIMINIZDAN DOLAYI TEŞEKKÜR EDERİM.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Eyüp ŞİMŞEK

Araştırmacı

Fatih YAZAR

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ANKET SORULARI

1. Okuduğunuz Sınıf?

() 5. sınıf () 6. Sınıf () 7. Sınıf () 8. Sınıf

2. Cinsiyetiniz?

() Kız () Erkek

3. Ailenizin gelir durumu nedir?

() Yüksek () Ortanın üstünde () Orta
() Ortanın altında () Düşük

4. Anne – Babanızın eğitim durumu nedir?

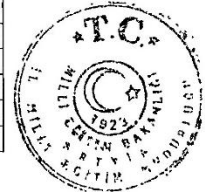
	Anne	Baba
Okur- yazar değil	()	()
İlkokul mezunu	()	()
Ortaokul mezunu	()	()
Lise veya dengi okul mezunu	()	()
Üniversite veya Yüksekokul mezunu	()	()

5. Anne babanızın mesleği nedir?

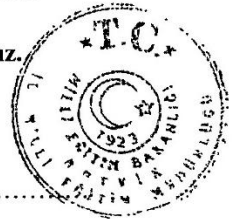
	Anne	Baba
İşsiz- Ev hanımı	()	()
Serbest meslek	()	()
Çiftçi	()	()
Esnaf- Tüccar	()	()
İşçi- İşçi emeklisi	()	()
Memur- Memur emeklisi	()	()

6. Anne- Babanızın size karşı tutumu nasıl?

	Anne	Baba
Demokratik	()	()
Otoriter	()	()
Aşırı koruyucu	()	()
İlgisiz	()	()
Mükemmelliyetçi	()	()

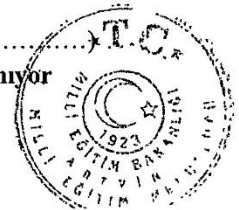

7. Boş zamanlarınızı en çok nasıl değerlendiriyorsunuz?(birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Spor yaparak Kitap Okuyarak Müzik dinleyerek
 İnternette gezinerek Oyun oynayarak
 Diğer.....
8. Sizin dine bağlılık(dindarlık) durumunuz hangi seçeneğe uygundur?
 Çok dindarım Dindarım Biraz dindarım Dindar değilim
9. Size göre ailenizin dindarlık durumu aşağıdakilerden hangisine uygundur?
 Çok dindar Dindar Biraz dindar Dindar değil
10. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersindeki ilk dönem karnedeki başarı durumunuz nedir?
 85 puan ve üzeri 70- 85 puan arası 55-70 puan arası
 45-55 puan arası 45 puan ve altı
11. Dini bilgileri öğrenmeye ne sıklıkla ihtiyaç duyuyorsunuz?
 Her zaman Bazen İhtiyaç duydukça Hiçbir zaman
12. Dini bilgileri en çok nereden öğrenirsiniz? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinden
 Cami ve Kur'an Kursundan
 Ailemden
 Arkadaşımdan
 Televizyon programlarından
 İnternette
 Diğer.....
13. Elinize geçen haftalık harçlık ne kadar?
 1-5 TL 6-10TL 11-20TL
 21-30TL 30 TL'den fazla
14. İnternet kafede haftalık kaç TL harcıyorsunuz?
 Hiç 1-5 TL arası 6-10 TL arası
 11-20 TL arası 21-30TL arası 30 TL'den fazla
15. İnterneti günlük ne kadar kullanıyorsunuz?
 Hiç kullanmıyorum İhtiyaç duydukça 1 saatten az
 1-2 saat arası 2-3 saat arası 3-4 saat arası
 4-5 saat arası 5-6 saat arası 6-7 saat arası
 7 saatten fazla
16. İnternete genellikle nereden ulaşıyorsunuz? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Okuldan Evden Arkadaşımdan
 İnternet kafeden Telefonda
 Diğer.....
17. İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?(birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Ödev yapmak Sohbet Video izlemek
 Yeni arkadaşlar bulmak Oyun oynamak Paylaşımında bulunmak
 Gündemi takip etmek Film izlemek Facebook, twitter vb.
 Diğer.....
- Cevabınızdan biri Facebook, twitter ise 18. soruyu cevaplayınız. Değilse 19. soruya geçebilirsiniz.**
18. Facebook, twitter vb. sitelerde genellikle ne tür paylaşımlar yapıyorsunuz.
(birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Fotoğraf Spor Güzel söz
 Komik şeyler Belgeseller Dini paylaşımlar
 Diğer.....

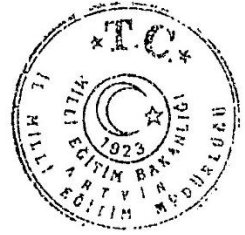
19. İnternette en çok hangi tür videoları izliyorsunuz? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Spor Dini Komedi Belgesel Film
 Diğer.....
20. İnternette sizi rahatsız eden bir durumla karşılaşırsanız ne yaparsınız?
 Bilmiyorum Ciddiye almam Ailemi haberdar ederim
 Arkadaşım ile paylaşırım Problemi kendim çözerim
 Diğer.....
21. Size göre internetin faydalı yönleri nelerdir?(birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Ödevlerimi yapmama yardımcı oluyor
 Gündemden haberdar oluyorum
 Kötü arkadaş ortamından uzak tutuyor
 İnsanlarla paylaşamadıklarımı internetten paylaşıyorum
 Kendimi daha mutlu hissediyorum
 Diğer.....
22. Size göre internetin zararlı yönleri nelerdir?(birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Ders çalışmayı engelliyor
 Aile içi iletişimi zayıflatıyor
 Ahlaki olmayan durumlara özendiriyor
 Suça özendiriyor
 İnsanları çevrelerine karşı duyarsızlaştırıyor
 İnternete bağımlı hale getiriyor
 Zararlı alışkanlıklara özendiriyor
 Dini duyguları yanlış yönlendiriyorlar
 Hiçbir zararı yok
 Diğer.....
23. İnternette dini nasıl öğreneceğiniz hakkında bilgi sahibi misiniz?
 Evet Hayır
24. İnternette din öğreniyorsanız/öğrenmek isterseniz, en çok izlediğiniz/takip ettiğiniz/yapacağınız programlar/etkinlikler nelerdir? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 Kur'an dinleme/öğrenme Kıssa okuma/ dinleme
 Sohbet dinleme Dini film izleme
 Hadis okuma Dini içerikli yarışmalar
 Kur'an'ın anlamını okuma Hiçbiri
 Diğer.....
25. Günümüzde internetten dini öğrenmenin doğru olduğuna inanıyor musunuz?
 Evet Hayır
Cevabınız evet ise 27. Soruya geçiniz, cevabınız hayır ise 26.sorudan devam ediniz.
26. Size göre günümüzde internetten din öğrenme neden doğru değildir? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)
 İnternetteki dini bilgilere güvenmiyorum
 Farklı görüşler olduğundan dolayı kafam karışıyor
 Aradığımı bulamıyorum
 Zararlı içerikler var
 Diğer

27. Gelecekte internetten din öğrenmenin eğitimin bir parçası olacağına inanıyor musunuz?
 Evet Hayır

Aşağıda verilen cümleleri okuyarak, size uygun olan tek bir yanıtı X ile işaretleyiniz.

Anket Maddeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. İnternette din öğrenme, din hakkındaki sorularıma cevap arayacağım pratik bir yoldur.					
2. İnternette din öğrenme etkinliği, ilgi çekici bir yöntemdir.					
3. İnternette din öğrenme etkinliği, Din kültürü ve ahlak bilgisindeki başarıyı olumlu yönde etkiler.					
4. İnternette din öğrenme etkinliği, sıkıcı bir uğraştır.					
5. İnternette din öğrenme etkinliği, gittikçe yaygınlık kazanmaktadır.					
6. İnternette din öğrenme, çok sağlıklı bir yöntem değildir.					
7. İnternette din öğrenme etkinliği, din hakkında daha geniş bilgi sahibi olmamı sağlar.					
8. İnternette din öğrenme etkinliği, gereksiz bir uygulamadır.					
9. İnternette din öğrenme etkinliği, din ile ilgili konularda bilgi edinebileceğim birinci yöntemdir.					
10. İnternette din öğrenme etkinliği, din ile ilgili duygu ve düşünceleri besleyen bir uygulamadır.					
11. İnternette din öğrenme, kesinlikle faydalı bir iştir.					
12. İnternette din öğrenme etkinliği, okulda dinle ilgili öğrendiğimiz bilgileri genişletebilir.					
13. İnternette din hakkında öğrenilen konular, daha kalıcıdır ve unutulmaz.					
14. İnternette din öğrenmeyi arkadaşlarıma da tavsiye ederim.					
15. İnsanlığın şimdiki ve gelecekteki olumsuz koşulları için önlem almada, internette din öğrenme etkinliği önemli işlevler görebilir.					

Doç.Dr. Eyüp SİMSEK (Yazarlık) 1600131566

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 88179374-302.08.01-E.1600129809
Konu : Uygulama İzni Fatih YAZAR

01.06.2016

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 06.05.2016 tarihli ve 48553601-300-E.1600110521 sayılı belge.

Enstitünüz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Fatih YAZAR'ın "Ortaokul Öğrencilerinin Din Eğitiminde İnternetin Etkisi" konulu tez çalışmasının uygulaması ile ilgili Artvin İİ Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan 25/05/2016 tarih ve 57977171 sayılı yazı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Ömer İrfan KÜFREVİOĞLU
Rektör Yardımcısı

Ek : 23.5.2016 tarihli 60377321/605/5797171 Sayılı belge

T.C.
ARTVİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 60377321 605/5685913
Konu: Uygulama İzni Fatih YAZAR

23.05.2016

VALİLİK MAKAMINA

- İlg: a) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 11.05.2016 tarih ve 1600112699 sayılı yazısı
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu genelgesi.

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Sosy. Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Fatih YAZAR'ın "Ortaokul Öğrencilerinin Din Eğitiminde İnternetin Etkisi " konulu tez çalışmasının Anket uygulamasını müdürlüğümüze bağlı Gazi Ortaokulu, Yenimahalle Ortaokulu, İmam Hatip Ortaokulu ve 7 Mart Ortaokulu öğrencilerine uygulamak isteği uygun yazı ile Müdürlüğümüze bildirilmiştir.

Söz konusu Anket Soruları ilgli (b) genelge doğrultusunda incelenmiş olup, Müdürlüğümüze uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mustafa Kemal ÇALIŞKAN
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUŞUR
23.05.2016

Abdulcebbar AYDINLI
Veli a.
Millî Eğitim Müdürlüğü

Yazın Gözetim ve Kontrol
Bölümü Müdürlüğüne Gönderilmiştir.
Tarih: 23.05.2016

Yazın Gözetim ve Kontrol Bölümü Müdürlüğüne Gönderilmiştir.
Tarih: 23.05.2016

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Fatih YAZAR
Doğum Yeri ve Tarihi	ŞAVŞAT- 15.11.1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Erzurum Atatürk Üniversitesi Din Eğitimi Ana Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığı
İletişim	
E-Posta Adresi	fatih_yazar_08@hotmail.com
Tarih	22.11.2019